

**Biuro Krajowej Rady
Radiofonii i Telewizji**

**Departament Polityki
Europejskiej
i Współpracy z Zagranicą**

Rozwój naziemnej telewizji cyfrowej w wybranych krajach europejskich - Wielkiej Brytanii, Włoszech, Republice Federalnej Niemiec, Szwecji oraz Francji

Wrzesień 2006

**Małgorzata Pęk
Wojciech Kołodziejczyk**

**ANALIZA
BIURA KRRiT**

Nr 4/2006

Proces przechodzenia na cyfrowa technikę rozpowszechniania telewizyjnego drogą naziemną ma złożony charakter, obejmuje szereg aspektów technicznych, związanych zarówno z planowaniem, jak i wdrażaniem procesu zmiany techniki rozpowszechniania. Wiązą się z nim zasadnicze zmiany o charakterze zarówno gospodarczym, jak i społecznym.

Nie ma jednego modelu realizowania tego procesu w Europie, różne państwa wybrały różne metody konwersji, a także rozłożyły go na różny okres czasu w niektórych wypadkach okres ten z zamierzenia miał mieć charakter długofalowy np. w Wielkiej Brytanii, gdzie na początku tego procesu nie ustalono daty wyłączenia częstotliwości analogowych (switch-off), sformułowano jednak kryteria wyłączenia częstotliwości analogowych, stosunkowo późno, na zawansowanym etapie postępów procesu konwersji określono konkretny kalendarz switch-off. Długofalowy, przebiegający na

terenie całego kraju dobrze zaplanowany i sprawnie przeprowadzony sposób podejścia do tego zjawiska w Wielkiej Brytanii uchodzi na modelowy przykład konwersji długoterminowej.

Zupełnie inne podejście do procesu konwersji wybrano w Niemczech gdzie wybrano model krótkoterminowej konwersji wyspowej. Zdecydowano się wprowadzać emisje cyfrowe etapowo, w poszczególnych regionach, region po regionie, aż do pełnego pokrycia całego kraju przez częstotliwości cyfrowe. Przy czym inaczej, niż w przypadku Wielkiej Brytanii metoda ta przewiduje krótki okres emisji równoległej programów w formie cyfrowej i analogowej w poszczególnych regionach. Pozwala też na szybsze uzyskanie dywidendy cyfrowej; uwolnione w wyniku konwersji w poszczególnych regionach częstotliwości dotąd wykorzystywane dla celów emisji analogowych mogą ułatwić proces konwersji cyfrowej w kolejnym regionie, co ma zasadnicze znaczenie w przypadku niedoboru wolnych częstotliwości.

Przykładem modelu pośredniego mogą być Włochy, gdzie proces konwersji jest przeprowadzany co prawda równocześnie na terenie całego kraju, przyjęto jednak bardzo krótki termin na przeprowadzenie konwersji, który jednakże okazał się w świetle późniejszych doświadczeń nie do końca realistyczny i konieczne okazało się jego przesunięcie o dalsze dwa lata.

Prawo wspólnotowe nie poddaje procesu konwersji cyfrowej regulacji, choć formułuje wobec państw członkowskich obowiązki o charakterze informacyjnym, a także formułuje pewne zalecenia w tym zakresie. Różne aspekty procesu przechodzenia na rozpowszechnianie cyfrowe znajdują się też w centrum zainteresowania Komisji Europejskiej.

Warto wspomnieć w tym miejscu, iż Plan Działania eEurope 2005 – Społeczeństwo Informacyjne dla Wszystkich przyjęty w 2002 r. wymagał, aby w celu przyspieszenia przechodzenia na rozpowszechnianie cyfrowe i zapewnienia przejrzystości tego procesu państwa członkowskie do końca 2003 r. opublikowały swoje plany przełączenia, podając w miarę możliwości przewidywaną datę zaprzestania analogowego nadawania transmisji telewizyjnych. Wiele państw notyfikacji tych dokonało jednakże ze znacznym opóźnieniem. W eEurope 2005 określono, że taka informacja przedstawiona przez poszczególne państwa powinna obejmować mapę drogową procesu, ocenę warunków rynkowych, a ile to możliwe również datę zaprzestania nadawania drogą naziemną w technice analogowej (nie było to jednak obligatoryjne).

Na późniejszym etapie Komisja Europejska w komunikacie z 9 września 2003 r. w sprawie przejścia od transmisji analogowych do cyfrowych („od cyfryzacji do wyłączenia

systemów analogowych”) określiła ogólne zalecenia dla państw członkowskich w sprawie przechodzenia na cyfrowy system emisji radiowych i telewizyjnych, prowadzącego do ostatecznego zaprzestania emisji w systemie analogowym. Podkreślono że proces ten powinien przebiegać w sposób przyjazny dla odbiorców i być napędzany przez siły rynkowe. KE uznała, że ingerencja ze strony państw członkowskich w ten proces poprzez opracowanie odpowiedniej polityki powinna kierować się zasadami przejrzystości, zasadności i proporcjonalności oraz mieć miejsce w odpowiednim czasie w celu zminimalizowania ryzyka zakłócenia rynku.

KE podkreśliła, że wymaga to dokładnej oceny skutków oraz monitorowania wdrażanej polityki, a także rozwoju rynku i zapewnienia konsumentom szczegółowej informacji o planowanym przejściu na nową technikę rozpowszechniania. Podkreślono, że regulacje krajowe powinny być zgodne z zasadą neutralności technologicznej, a wszelkie różnice w traktowaniu uczestników rynku muszą być uzasadnione. Konwersja cyfrowa powinna wykorzystywać różne sieci, modele działalności gospodarczej oraz usługi, a także obejmować telewizję ogólnodostępną (bezpłatną), lepszą jakość obrazu oraz interaktywne usługi dodatkowe. Zaprzestanie nadawania techniką analogową może mieć miejsce dopiero, gdy nadawanie techniką cyfrową będzie powszechnie odbierane, aby zminimalizować koszty społeczne.

Dokument ten potwierdzał, iż zasadniczo ramy procesu konwersji określa prawo krajowe, przy czym możliwe obszary działania ze strony instytucji unijnych obejmują w opinii KE prowadzenie analiz porównawczych, standaryzację sprzętu, informowanie konsumentów, promowanie dostępu do usług dodatkowych.

KE nie uznała pierwotnie za celowe określenie wspólnego terminu zaprzestania nadawania techniką analogową w UE. W omawianym komunikacie KE wskazała, że decyzja w sprawie wyłączenia częstotliwości analogowych powinna być podjęta na poziomie państw członkowskich lub władz regionalnych. Przy czym zdaniem KE odejście od nadawania techniką analogową, powinno nastąpić dopiero kiedy nadawanie techniką cyfrową stanie się powszechne i pozostanie niewiele gospodarstw korzystających z techniki analogowej.

Komisja Europejska w kolejnym, późniejszym komunikacie z 24 maja 2005 r. w sprawie przyspieszenia przejścia z analogowego na cyfrowe rozpowszechnianie, zaproponowała jednak przyjęcie wspólnej, końcowej daty wyłączenia częstotliwości analogowych w obrębie UE na początek 2012 r.

Stanowisko to zapewne wynikało z faktu bardzo ograniczonej lub w ogóle nie funkcjonującej koordynacji planów przechodzenia na rozpowszechnianie cyfrowe pomiędzy poszczególnymi państwami członkowskimi.

Na podstawie notyfikacji dokonywanych przez państwa członkowskie KE wyodrębniła dwie grupy terminów wyłączenia częstotliwości analogowych, przyjętych przez państwa członkowskie UE. Pierwsza grupa w opinii KE planuje switch-off najpóźniej do 2010, a druga grupa do 2012. KE wskazała, że gospodarcze i społeczne korzyści UE jako całości mogą być w pełni osiągnięte, dopiero gdy wszystkie państwa członkowskie przejdą na rozpowszechnianie w technice cyfrowej i wyłączą częstotliwości wykorzystywane na potrzeby emisji telewizyjnej w technice analogowej. W oparciu o te założenia KE zaproponowała wewnątrzwspólnotowy termin switch-off na początek 2012 r.

W komunikacie zachęcono te państwa członkowskie, które dotąd nie ogłosiły dat *switch-off* do ogłoszenie przed końcem 2005 r. planów wskazujących w jaki sposób zamierzają dokonać konwersji cyfrowej i wyłączyć częstotliwości analogowe przed początkiem 2012 r.

Niniejsze opracowanie ma na celu przybliżenie w zarysie różnych modeli wprowadzania DVB-T w pięciu wybranych państwach europejskich, które wybrały bardzo różne podejścia sposoby przeprowadzenia konwersji cyfrowej.

WIELKA BRYTANIA

Wprowadzenie

Wielka Brytania jest niewątpliwie europejskim liderem w dziedzinie telewizji cyfrowej. Wprowadziła telewizję cyfrowa bardzo wcześnie - na jesieni 1998 r. Przez długi okres nadawcy oferowali swoje programy zarówno w technice analogowej, jak i cyfrowej, a cały proces konwersji cyfrowej został szczegółowo zaplanowany, oparty na licznych badaniach i analizach, których efekty regularnie były podawane do publicznej wiadomości, poparty sprawnie przeprowadzaną kampanią informacyjną.

Ustalenie daty wyłączenia częstotliwości analogowych nastąpiło stosunkowo późno – wtedy gdy spełnione zostały odpowiednie przesłanki do podjęcia decyzji o wyłączeniu częstotliwości analogowych – mianowicie we wrześniu 2005 r. kiedy to Sekretarz Stanu ds. Kultury ogłosiła terminy wyłączenia częstotliwości analogowych w poszczególnych regionach. Był to więc długi, szczegółowo zaplanowany w odniesieniu do szerokiego

spektrum zagadnień proces, podlegający regularnemu monitoringowi i ocenie przykład konwersji długoterminowej.

Istotne jest, iż Wielka Brytania podeszła do procesu konwersji cyfrowej w neutralny technologicznie sposób, nie nastawiony na promowanie którejkolwiek platformy dostępu, uznając, iż proces konwersji cyfrowej ukierunkowany jest na zapewnienie odbiorcom dostępu do telewizji cyfrowej drogą satelitarną, drogą kablową, drogą naziemną, lub poprzez szerokopasmowe sieci internetowe.

W kwartalnym raporcie okresowym (za pierwszy kwartał 2006 r.) OFCOM oceniając postępy w zakresie konwersji cyfrowej w telewizji, stwierdził, że do 31 marca 2006 r. penetracja telewizji cyfrowej osiągnęła 72,5% gospodarstw domowych w Wielkiej Brytanii, co stanowi wzrost w stosunku do poprzedniego kwartału, kiedy to wskaźnik ten wynosił 69,5%.

Ogólna liczba gospodarstw domowych mających dostęp do telewizji cyfrowej wyniosła ponad 18,2 mln.

Ofcom w swoim raporcie podaje również dane dotyczące poszczególnych platform dostępu do telewizji cyfrowej. Liczbę gospodarstw domowych korzystających z ogólnodostępnej cyfrowej telewizji przekazywanej drogą naziemną (Freeview) jako jedynej platformy dostępu w pierwszym kwartale 2006 r. Ofcom szacuje na ok. 7,1 mln.

Przy czym ogólna liczba gospodarstw korzystających z DTT, a więc takich w których korzysta się także z innej platformy dostępu do telewizji, osiągnęła liczbę 8,8 mln.

W tym samym czasie liczbę abonentów satelitarnej płatnej platformy BSkyB określano na poziomie prawie 7,7 mln.

Liczbę gospodarstw domowych korzystających z ogólnodostępnej telewizji cyfrowej drogą satelitarną szacowano na ok. 645 tys.

Tak więc, razem (BSkyB plus programy ogólnodostępne drogą satelitarną) ponad 8 mln gospodarstw domowych miało dostęp do telewizji cyfrowej drogą satelitarną.

Dostęp do telewizji cyfrowej drogą kablową posiada 2,8 mln brytyjskich gospodarstw domowych.

Raport ten wskazuje, że to właśnie Wielka Brytania ma najwyższy na świecie wskaźnik penetracji telewizji cyfrowej na wszystkich platformach dostępu - 72,5%, przy czym wskaźnik ten różnie wygląda w poszczególnych regionach np.. w Walii przekroczył on 80%, a w regionie Tyne Tees 77% pod koniec ub.r. Regionem o najniższym wskaźniku upowszechnienia telewizji cyfrowe był pod koniec 2005 r. Ulster 56 %. W pozostałych regionach wskaźnik ten jest znacznie wyższy; i tak w Anglii wynosił on 69%, w rejonie

Londynu 68%, w Szkocji 66%, Yorkshire 67%, Central 67%, Westcountry 67%, West 72%, Meridian 72%, Granada 74%, Border 71% (wskaźniki z poszczególnych regionów odzwierciedlają stan z końca 2005 r.)

Warto odnotować, iż w innych krajach europejskich wskaźnik ten nie przekroczył 50%.

Oceniając te dane należy pamiętać, że w znacznej części gospodarstwach domowych Wielkiej Brytanii korzysta się z więcej niż jednej platformy dostępu do telewizji cyfrowej.

Najpopularniejszą platformą dostępu do telewizji cyfrowej w Wielkiej Brytanii jest platforma satelitarna. Obecnie więcej jest abonentów cyfrowej platformy satelitarnej niż gospodarstw domowych korzystających wyłącznie z analogowej telewizji naziemnej. Rynek brytyjski nie jest zdominowany przez naziemną drogę dostępu do treści audiowizualnych. Duża popularność cyfrowych platform satelitarnych charakteryzuje rynek brytyjski, jednak popularność cyfrowych platform naziemnych stale wzrasta.

Więksi nadawcy brytyjscy rozpowszechniający swoje programy drogą naziemną, nadają je równocześnie w dwóch technikach; analogowej i cyfrowej. Tak jest w przypadku programów naziemnych; BBC1, BBC2, ITV1, Chanel 4, Five oraz S4C.

Średnia cena dekodera STB do odbioru Freeview wynosiła pod koniec 2005 r. ok. 40 funtów.

Chronologia procesu konwencji cyfrowej

W październiku 1998 r. ruszyła pierwsza platforma cyfrowa na rynku brytyjskim - satelitarna Sky Digital, a już we wrześniu 2001 r. BSkyB wyłączyło swoje analogowe transmisje satelitarne.

Telewizja cyfrowa z platform naziemnych miała dłuższą drogę rozwoju; w 1996 r. The Broadcasting Act określił ramy prawne rozwoju cyfrowej telewizji naziemnej, w tym samym roku przyznano po jednym multipleksie BBC oraz Digital 3&4 (join venture ITV i Chanel 4), na cztery pozostałe multipleksy Independent Television Commission (ówczesny regulator rynku audiowizualnego) ogłosił przetarg. Jednocześnie zagwarantowano Chanel 5 i S4C zapewnienie umieszczenia ich programów na którymś z multipleksów.

W 1997 r. Independent Television Commission wydała trzy koncesje na prowadzenie cyfrowych multipleksów naziemnych, koncesje na prowadzenie trzech multipleksów otrzymała spółka British Digital Broadcasting - join venture Carlton, Granada i w początkowej fazie także BSkyB - ('OnDigital', a potem 'ITV Digital'), W 1998 r. Independent Television Commission przyznał ostatni wolny multipleks SDN Ltd. (spółce S4C, NTL oraz United News & Media).

W listopadzie 1998 r. ruszyła naziemna cyfrowa platforma telewizyjna OnDigital (później pod nazwą ITV Digital), oferująca dostęp do swojej oferty na zasadach odpłatności, nie odniosła ona jednak sukcesu i zaprzestała działalności w kwietniu 2002 r.

Częstotliwości wykorzystywane wcześniej przez ITV Digital na cele trzech cyfrowych multipleksów naziemnych zostały ponownie w 2002 r. przyznane w drodze przetargu przez regulatora rynku audiowizualnego. Otrzymało je konsorcjum Freeview (DTV Services Ltd) założone przez BBC, Crown Castle (obecnie National Grid Wireless) i BSkyB – pod warunkiem jednak, że BSkyB nie będzie zaangażowane w prowadzenie nowej usługi.

30 października 2002 r. ruszyło Freeview, wprowadzając na obszarze Wielkiej Brytanii usługi ogólnodostępnej cyfrowej telewizji naziemnej.

W październiku 2005 r. do konsorcjum Freeview przystąpiły także ITV plc oraz Chanel 4. Tak więc, obecnie we Freeview ma udział pięć podmiotów. Rozpowszechnia i rozprowadza ono telewizyjne i radiowe programy ogólnodostępne, a także interaktywne usługi BBC, Sky i innych nadawców.

Obecnie, Freeview oferuje ponad 30 ogólnodostępnych programów telewizyjnych i 20 cyfrowych ogólnodostępnych programów radiowych, a także usługi tekstowe i interaktywne, takie jak np. BBCi, Teletext, Teletext Holidays, Teletext Cars, Top Up TV Active, YooPlay Games, 4TVInteractive, i in.

31 marca 2004 r. uruchomiono płatną usługę Top Up TV na platformie Freeview, umożliwiając dostęp za opłatą subskrypcyjną do 10 programów premium.

Data switch-off

Planując proces konwersji cyfrowej już w 1999 r. określono kryteria wyłączenia częstotliwości analogowych. Wtedy to ówczesny Sekretarz Stanu ds. Kultury, Mediów i Sportu Chris Smith wskazał na konieczność spełnienia łącznie dwóch kryteriów – kryterium dostępności i kryterium przystępności cenowej. Kryteria te zostały potwierdzone w Białej Księdze opublikowanej w grudniu 2000 r.

Kryterium dostępności zakłada, że wszyscy widzowie odbierający telewizyjne programy w formie analogowej drogą naziemną powinni mieć możliwość odbioru na całym terytorium kraju głównych programów ogólnodostępnych formie cyfrowej. [Obecne pokrycie kraju przez analogowe transmisje naziemne ocenia się na 98,5%.] Kryterium to odnosi się więc do zapewnienia całkowitego pokrycia kraju przez cyfrowe emisje naziemne. Natomiast kryterium przystępności cenowej zakłada, że przejście na cyfrę powinno być możliwe do

udźwignięcia przez znaczną większość mieszkańców. Kryterium to może być uznane za spełnione, jeśli 95% konsumentów będzie miało dostęp do cyfrowej telewizji.

Proces wyłączenia częstotliwości analogowych w UK – ogłoszony we wrześniu 2005 r. -będzie przebiegał kolejno w poszczególnych Regionach pomiędzy 2008 - a 2012 r.;

- począwszy od drugiej połowy 2008 r. - Border,
- następnie w West Country od pierwszej połowy 2009
- HTV Wales - druga połowa 2009
- Grenada - druga połowa 2009
- HTV West – pierwsza połowa 2010
- Grampian - pierwsza połowa 2010
- Scottish Television – druga połowa 2010
- Yorkshire - pierwsza połowa 2011
- Anglia - pierwsza połowa 2011
- Central - pierwsza połowa 2011
- Meridian - pierwsza połowa 2012
- Carlton / LWT (Londyn) - pierwsza połowa 2012
- Tyne Tees – druga połowa 2012,
- Ulster – druga połowa 2012.

Podział regionów został zdeterminowany przez kryteria techniczne określone przez Ofcom i nadawców. Odzwierciedla też podział regionalny ITV.

Tak więc końcową datę wyłączenia częstotliwości analogowych na terenie kraju będzie koniec 2012 r. Podkreśla się przy tym, że interesy konsumentów, a zwłaszcza ludzi starszych i innych wrażliwych grup społecznych szczególnie muszą być chronione.

Działania usługodawców z różnych sektorów usługowych związane z procesem konwersji cyfrowej koordynuje od kwietnia 2005 przez ‘Digital UK’, dawniej znany jako ‘SwitchCo’ – niezależną organizacją typu non-profit zawiązaną przez nadawców, operatorów multipleksów i innych usługodawców z powiązanych dziedzin usługowych. Na potrzebę wprowadzenia takiej organizacji wskazywały rekomendacje Ofcom i grupy Digital TV Project.

Digital UK ma za zadanie koordynację aspektów technicznych rozprzestrzeniania się telewizji cyfrowej na terenie całego kraju, zgodnie z planem zatwierdzonym przez Rząd we wrześniu 2005 r. Drugim zadaniem Digital UK jest zapewnienie publiczności wszystkich niezbędnych informacji o procesie konwersji cyfrowej. Trzecim rodzajem działalności tej organizacji jest ułatwianie współpracy pomiędzy wytwórcami sprzętu, detalistami,

operatorami platform cyfrowych i organizacjami reprezentującymi interesy konsumentów, w sprawach związanych z procesem konwersji cyfrowej.

Jednak najważniejsze zadania związane ze sprawnym przeprowadzeniem konwersji cyfrowej spoczywają na państwowym, niezależnym organie regulacyjnym – Ofcom.

Aby właściwie ocenić skalę problemów, zarówno natury technicznej, jak społecznej, wymagających rozwiązania przy finalizowaniu procesu przechodzenia z rozpowszechniania analogowego na rozpowszechnienie cyfrowe w telewizji naziemnej, zakończonego wyłączeniem częstotliwości analogowych Rząd Wielkiej Brytanii podjął decyzję o przeprowadzeniu dwóch prób pilotażowych przeprowadzenia procesu konwersji cyfrowej.

Pierwsza próba pilotażowa miała miejsce w Ferryside i Llansteffan; na obszarze obejmującym ok. 500 domów w Południowej Walii. Próba rozpoczęła się od prezentacji sprzętu do odbioru telewizji cyfrowej w maju 2004 r., a zakończyła wyłączeniem częstotliwości analogowych w marcu 2005 r.

Projekt ten realizowano we współpracy partnerskiej, w którą zaangażowane były różne podmioty: rząd, nadawcy, operatorzy multipleksów cyfrowych, operatorzy sieci, wytwórcy urządzeń odbiorczych oraz Ofcom.

Głównym celem projektu pilotażowego realizowanego w Południowej Walii było uzyskanie doświadczenia w zakresie różnorodnych aspektów przeprowadzenia procesu przejścia na rozpowszechnianie cyfrowe; wypróbowanie przestrojenia nadajników wymaganego dla dokonania konwersji z sygnału analogowego na cyfrowy, zbadanie stopnia potrzebnego wsparcia dla konsumentów w zakresie instalacji i przyswojenia korzystania z sprzętu umożliwiającego odbiór telewizji cyfrowej, sprawdzenia zakresu prac związanych z przystosowaniem domowych anten, aby zapewnić właściwy odbiór sygnału DTT, sprawdzenia pierwotnych założeń w zakresie kosztów jakie przeciętne gospodarstwo domowe będzie musiało ponieść w ramach procesu konwersji.

Dzięki przeprowadzenia próby pilotażowej w Ferryside i Llansteffan uzyskano istotne informacje. Okazało się, że od strony technicznej nie napotkano trudności; transmisje cyfrowe rozpoczęto zgodnie z planem, zgodnie z planem dokonano także wyłączenia częstotliwości analogowych. Co istotne, żadne gospodarstwo domowe nie zostało pozbawiane możliwości odbioru usług telewizyjnych w wyniku konwersji cyfrowej.

Jeśli chodzi o doświadczenia konsumentów związane z procesem, pozytywnie należy podejść do faktu, iż 81 % uczestników próby było w stanie samodzielnie zainstalować i korzystać z cyfrowego sprzętu odbiorczego bez pomocy z zewnątrz, aczkolwiek pewna grupa odbiorców wymagała wsparcia w tym zakresie.

Problemy tych odbiorców w większości rozwiązano w drodze konsultacji telefonicznych za pośrednictwem specjalnej linii telefonicznej. Tym niemniej nieduża grupa odbiorców, w szczególności ludzie starsi i niepełnosprawni wymagała większej, szczególnej pomocy.

Niektóre anteny domowe i połączenia kablowe były w złym stanie i nie współdziałały właściwie z DTT lub przekazywały obraz słabej jakości.

Gospodarstwa domowe objęte próbą pilotażową musiały same ponieść koszty związane z zapewnieniem właściwej instalacji antenowej i połączeń kablowych.

Istotną rolę dla udanego zakończenia próby miało zapewnienie odbiorcom z odpowiednim wyprzedzeniem czasowym informacji o konwersji cyfrowej.

Wyniki tej próby uznano za pozytywne, nie napotkano większych trudności, cały proces odbył się bez opóźnień, zgodnie z planem.

Druga próba pilotażowa miała miejsce w Bolton, w Północnej Anglii. Objęto jej zakresem 400 gospodarstw domowych, w których co najmniej jedna osoba przekroczyła 75 lat lub była osoba niepełnosprawna.

Projekt ten był ukierunkowany na określenie charakteru pomocy (zarówno w wymiarze technicznym, jak finansowym) jakiej najsłabsze grupy społeczne mogą potrzebować w związku z konwersją cyfrową

Próba pilotażowa w Bolton rozpoczęła się we lipcu 2005 r., a w maju 2006 r. ogłoszono raport z jej przeprowadzenia.

Raport wykazał, że wyniki także tej próby były pozytywne, zdecydowana większość uczestników tego projektu pozytywnie odniosła się do procesu konwersji i była zadowolona z odbioru telewizji cyfrowej.

Projekt ten wykazał, że: 69% uczestników próby było w stanie samodzielnie zainstalować niezbędne urządzenia odbiorcze, lub było to w stanie zrobić z pomocą przyjaciół lub rodziny,

67% uczestników próby najbardziej doceniało w telewizji cyfrowej możliwość odbioru większej liczby programów, a 20% najbardziej sobie ceniło poprawę jakości odbioru telewizji.

92% uczestników próby uznało specjalnie przygotowane i jasno zredagowane druki informacyjne za pomocne.

Stwierdzono, że osoby starsze i niepełnosprawne potrzebują więcej czasu na zaznajomienie się z korzystaniem z nowego sprzętu odbiorczego, po 4 tygodniach 74% ludzi wskazywało na trudności w korzystaniu z nowego sprzętu do odbioru telewizji, ale po kolejnych 4 tygodniach ponad 80% uczestników próby nie odnotowywało już żadnych

problemów związanych z korzystaniem z nowego wyposażenia odbiorczego. Wyniki próby uznano za zachęcające.

Przyczyniły się one do opracowania przez Rząd i BBC programu pomocowego ukierunkowanego na zapewnienie tym grupom osób wsparcia w związku z przeprowadzaniem konwersji cyfrowej.

Oferta programowa

Wśród 30 programów telewizyjnych oferowanych przez Freeview są m.in.: BBC One, BBC Two, BBC Three, BBC Four, CBBC, BBC News 24, BBC Parlament, ITV 1, ITV 2, ITV 3, ITV 4, ITV Play, Chanel 4, More4, CBeebies, CBBC, CITV Channel, E4, E4+1, Film4, Quiz Call, Five, S4C, S4C-2, Sky News, Sky Sports News, Sky Three, UKTV History, The Hits!, The Music Faktory, Ideal Word, UKTV Bright Ideas, Teachers'Tv, TeleG, ABC1, QVC, Bid TV, price-drop TV, The Community Chanel.

Wśród oferty programów płatnych z oferty Top Up TV można wymienić m.in. Setanta Sports 1 (pay-per-view), Discovery Chanel, Discovery Real Time, TCM, Cartoon Network, Boomerang, Toonami, British Eurosport, UKTV Gold, UKTV Style, UKTV Food, British Eurosport, Bloomberg Television, Red Hot TV (pay-per-view).

Na rynku brytyjskim istnieje sześć multipleksów naziemnych:

- Multipleks 1 zarządzany przez BBC - przepływność 18 Mb/s.)
- Multipleks 2 zarządzany przez Digital 3&4 (spółkę ITV i Chanel 4) -przepływność 24 Mb/s
- Multipleks A zarządzany przez SDN (należącą do ITV plc) - (przepływność 24 Mb/s)
- Multipleks B zarządzany przez BBC - przepływność 18 Mb/s
- Multipleks C zarządzany przez National Grid Wireless -przepływność 18 Mb/s
- Miultipleks D zarządzany przez National Grid Wireless -przepływność 18 Mb/s.

Programy udostępniane przez Freeview są ogólnodostępne (oferowane bezpłatnie), jednakże w maju 2004 uruchomiono na multipleksach naziemnych 2 i A – a więc multipleksach, które w tym czasie nie należały do konsorcjum Freeview - dodatkową usługę Top Up TV w ramach której oferowano elementy 10 kanałów premium za opłatą subskrypcyjną. Usługa Top Up TV nadal pozostaje dostępna na tych multipleksach.

Na ww. multipleksach naziemnych stosuje się (poza jednym wyjątkiem) multipleksowanie statystyczne, które pozwala multipleksyrowi automatycznie przydzielać poszczególnym programom w multipleksie właściwą przepływność, zależnie od charakteru aktualnie transmitowanego obrazu.

Pewne rodzaje przekazu, zawierające szybko zmieniające się obrazy np. transmisje sportowe wymagają większej przepływności. Jest to rozwiązanie sprzyjające efektywnemu podziałowi pojemności sygnału. Jedynym programem korzystającym z multipleksowania stałego, polegającego na przydzielaniu programom stałej przepływności niezależnie od aktualnego charakteru przekazu jest BBC One na Multipleksie 1. Program ten ma stałą wysoką przepływność 4,4 Mb/s, podczas gdy inne programy na ogół korzystają z przepływności ok.2 Mb/s.

Liczba programów w poszczególnych multipleksach jest bardzo różna: im więcej programów jest w danym multipleksie tym niższa rozdzielczość, a więc i gorsza jakość obrazu. O ile na multipleksie 1 należącym do BBC jest tylko 5 programów, a na multipleksie B – 4 (też zarządzanym przez BBC), to najwięcej programów telewizyjnych jest na multipleksie A ok.22 (w tym liczna grupa programów płatnych w ramach oferty Top Up TV),

Pomoc państwa

We wrześniu 2005 r. Sekretarz Stanu ds. Kultury Tessa Jowell ogłosiła razem z terminarzem wyłączenia częstotliwości analogowych na cele transmisji telewizyjnych wprowadzenie programu pomocowego.

Przewiduje on pomoc polegającą na dostarczeniu niezbędnego sprzętu umożliwiającego odbiór transmisji cyfrowych na domowym sprzęcie odbiorczym (w szczególności dekodery - STB), a także instalacji tego sprzętu oraz pomocy w zapoznaniu się z korzystaniem z tego sprzętu przeznaczona dla osób które przekroczyły 75 rok życia, a także dla osób niepełnosprawnych.

Program jest finansowany przez BBC w ramach przychodów z opłat abonamentowych. Szczegóły realizacji programu zostały uzgodnione pomiędzy Rządem Wielkiej Brytanii a BBC.

Co ważne program ten zakłada, że pomoc ta będzie także przyznana na przystosowanie do odbioru transmisji telewizyjnych w technice cyfrowej także na innej niż naziemna platformie dostępu - jeśli odbiorca postanowi wybrać inną niż naziemna platformę dostępu do telewizji cyfrowej.

Zasadniczo jednak, pomoc państwa ma więc wymiar bardzo ograniczony, koszty związane z konwersją ponoszą przede wszystkim nadawcy i użytkownicy. Było to także widoczne podczas przeprowadzonych prób pilotażowych konwersji cyfrowej.

Rząd nie podjął decyzji o szerokim subsydiowaniu zakupu przez konsumentów dekodery STB, poza ograniczona grupa podmiotów osób starszych i niepełnosprawnych.

Działaniem wspierającym rozwój DTT było zniesienie opłat taryfowych na pierwszy 12 letni okres multipleksowania DTT.

Zapewniono także BBC coroczne podwyższenie opłat abonamentowych ponad inflację (co najmniej do marca 2007) celem wspierania rozwoju usług cyfrowych, w tym DTT, z czym wiążą się także dodatkowe obowiązki nałożone na BBC.

Dywidenda cyfrowa

W listopadzie 2005 r. Ofcom ogłosił rozpoczęcie debaty w sprawie możliwości wykorzystania dywidendy spektrum radiowego po wyłączeniu częstotliwości analogowych wykorzystywanych do transmisji telewizyjnych. Zaproponowano szczegółowy plan przeglądu nt. wykorzystania dywidendy cyfrowej. Ma on umożliwić maksymalizację dywidendy cyfrowej.

W ramach przeglądu Ofcom bada jak najlepiej, najbardziej efektywnie wykorzystać uwolnione częstotliwości, i w jakiej formie powinny być one udostępnione potencjalnym użytkownikom. Przedmiotem analizy jest także określenie pakietów częstotliwości, a także zaprojektowanie efektywnego procesu przetargu i działań związanych z rezerwacją częstotliwości.

Plan ten przewiduje rozpoczęcie przeglądu w listopadzie 2005, utworzenie zespołu programowego i wybór konsultantów pod koniec 2005 r., rozpoczęcie serii spotkań z udziałem uczestników rynku w styczniu - lutym 2006 r., ogłoszenie wyników konferencji genewskiej w sprawie nowego planu cyfrowego RRC w czerwcu 2006 r., zakończenie przeglądu w trzecim kwartale 2006 r., publikację przez Ofcom sfinalizowanych propozycji w czwartym kwartale 2006 r., rozpoczęcie procesu wyłączenia częstotliwości analogowych wykorzystywanych do transmisji telewizyjnych w technice analogowej w 2008 r., zakończenie procesu przejścia na rozpowszechnianie cyfrowe w 2012 r.

Wśród możliwych różnych sposobów zagospodarowania uwolnionych częstotliwości na wcześniejszych etapach wymieniano utworzenie jednego lub dwóch dodatkowych cyfrowych multipleksów naziemnych.

W informacji o rozpoczęciu przeglądu Ofcom w listopadzie 2005 r. wskazywał na następujące rozważane możliwości wykorzystania uwolnionego spectrum częstotliwościowego:

- wprowadzenie nowych usług mobilnych, z wysoką jakością przekazu audiowizualnego i usługami mediów interaktywnych przekazywanymi do urządzeń przenośnych,

- szersze wykorzystanie bezprzewodowych usług szerokopasmowego dostępu do Internetu, cechujących się dużą prędkością przesyłu danych
- szersze wykorzystanie zaawansowanych technicznie usług w odległych rejonach kraju i na terenach wiejskich
- zaawansowane usługi biznesowe i usługi nadawcze, takie jak te wykorzystywane do transmisji z ważnych wydarzeń sportowych,
- wzbogacenie oferty programów telewizyjnych, w tym możliwe uruchomienie programów w wysokiej rozdzielczości (HD) na naziemnych platformach ogólnodostępnych (Freeview).

Wskazano jednocześnie, iż nie jest to lista zamknięta, ani też nie wskazuje na jakieś z góry przyjęte preferencje.

Koncesjonowanie

DTT jest poddane trójstopniowemu koncesjonowaniu. Po pierwsze koncesji wymaga działalność operatora nadajników (udziela jej Ofcom w świetle zmian wprowadzonych ustawą z 1998 r. zmieniającą Wireless and Telegraphy Act z 1949 r.).

Ofcom udzielił dwóch koncesji transmisyjnych na DTT: dla National Grid Wireless Ltd (wcześnie znany jako Crown Castle UK Ltd) oraz dla Arqiva (wcześniej NTL).

Po drugiej koncesji Ofcom wymaga działalność operatora multipleksu. Jak już wskazano powyżej w Wielkiej Brytanii jest 6 multipleksów, dwa z nich zostały przeznaczone przez Rząd dla nadawców misyjnych BBC, ITV1 oraz Chanel 4 (po jednym multipleksie dla BBC oraz dla ITV/Chanel 4). Programy S4C oraz Five otrzymały gwarancję umieszczenia ich programów na trzecim, komercyjnym multipleksie. Cztery multipleksy mają charakter komercyjny i Ofcom przyznał koncesje ich operatorom w drodze przetargu. Operatorzy multipleksów otrzymali koncesje od Ofcomu, z wyjątkiem BBC które otrzymało koncesję operatora Multipleksu 1 bezpośrednio od Department of Culture, Media and Sport.

Zasadniczo każdy podmiot może być operatorem do trzech multipleksów. Operatorem multipleksu może być także operator transmisyjny lub nadawca programu rozpowszechnianego na naziemnej platformie cyfrowej. Nie ma w tym zakresie ograniczeń. Nie ma także ograniczeń dla udziału kapitału zagranicznego w organizacji operatora multipleksu (ani też operatora transmisyjnego).

Jeśli chodzi o kształt oferty programowej w poszczególnych multipleksach to – z wyjątkiem multipleksów zajętych przez nadawców misyjnych – kwestia ta zależy od operatora multipleksu, jest jednak przedmiotem zatwierdzenia przez regulatora i decyzji o udzieleniu koncesji.

Także wszelkie późniejsze zmiany dotyczące sposobu wykorzystania przyznanej pojemności multipleksu leżą w gestii operatora multipleksu, jakkolwiek wszelkie zmiany wymagają zatwierdzenia przez Ofcom lub zmiany przyznanej koncesji.

Zadbano o zagwarantowanie kontynuacji obecności dotychczasowych naziemnych nadawców analogowych w formie cyfrowej.

Operatorzy sześciu istniejących multipleksów otrzymali koncesje na okres 12 lat licząc od listopad 1998 r., z opcją odnowy koncesji na kolejny okres 12 lat. (tj. do listopada 2022).

Po trzecie programy rozpowszechniane w formie cyfrowej wymagają koncesji Ofcom. Jest ona przyznawana bez trudności, o ile nie występują negatywne przesłanki wynikające z regulacji odnoszących się do koncentracji mediów, a nadawca spełnia wymogi formalne. Nie ma ograniczeń dla kapitału zagranicznego w odniesieniu organizacji nadawcy ubiegającego się o koncesję na rozpowszechnianie programu w DTT.

Taki nadawca może rozpowszechniać swój program jedynie na podstawie umowy z operatorem multipleksu i na warunkach określonych w koncesji przyznanej operatorowi multipleksu.

Źródła:

- Analogue Switch-off Strategies in Western Europe, EBU listopad 2005 r.
- A guide to Digital Television and Digital Swichover, wyd. z 1 czerwca 2005 - <http://www.digitaltelevision.gov.uk>
- Communications Market - Digital TV Progress Report, Q4, 2005, <http://www.ofcom.org.uk>
- Regulatory and Environmental Impact Assessment: the timing of digital swichover, Department for Culture, Media and Sport, Department for Trade and Industry, September 2005; <http://www.digitaltelevision.gov.uk>
- Report Ofcom - Digital Television Update – 2006 Q1;
- Report of Digital Television Project”, 23 March 2005; <http://www.digitaltelevision.gov.uk>
- Ofcom News Release: http://www.ofcom.org.uk/media/news/2006/03/nr_20060317
- Ofcom Frequently Asked Questions; http://www.ofcom.org.uk/advice/ifv/digital_tv/digital_faq#136
- Ofcom News Release - The Digital Dividend Review; http://www.ofcom.org.uk/media/news/2005/11/nr_20051117
- Fact Sheet Digital Swichover Technical Trial Llansteffan & Ferryside, West Wales http://www.digitaltelevision.gov.uk/press/2005/welshtrial_factsheet.html
- Bolton Digital Television Trial, http://www.digitaltelevision.gov.uk/publications/pub_boltondigtv.html
- Wikipedia – Freeview; <http://en.wikipedia.org/wiki/Freeview>
- Wikipedia - Digital terrestrial television in the United Kingdom; http://en.wikipedia.org/wiki/Digital_terrestrial_television_in_the_UNited_Kingdom.

WŁOCHY

Wprowadzenie

Włoski rynek nadawczy jest zdominowany przez sieci naziemne; pod koniec 2004 r. aż 73% z ogółu 22,8 mln włoskich gospodarstw domowych odbierało wyłącznie analogowe programy telewizyjne drogą naziemną.

W tym samym okresie cyfrowe platformy satelitarne docierały do 22% (5,1 mln) gospodarstw domowych – udział ten była dzielony pomiędzy płatną platformą satelitarną Sky Italia (3,1 mln) i programy ogólnodostępne (te ostatnie odbiera to ok. 2 mln gospodarstw domowych). W tym okresie dostęp do telewizji cyfrowej drogą naziemną miało ok. 850 tys. – 1 mln (zależnie od różnych szacunków) gospodarstw domowych.

Duży udział sieci naziemnych we włoskim rynku audiowizualnym, (ok. 17 mln gospodarstw odbiera programy wyłącznie drogą naziemną) plus udział gospodarstw domowych odbierających dodatkowo niektóre programy ogólnodostępne drogą satelitarną sprawiły, iż rozważając problematykę konwersji cyfrowej w telewizji naziemnej należało wziąć pod uwagę niemal 20 mln gospodarstw domowych celem zapewnienia im dostępu do pełnej oferty krajowych ogólnodostępnych programów.

Cyfrowa telewizja naziemna (DVB-T) we Włoszech wystartowała się pod koniec 2003 r. Stosownie do założeń rządowej strategii miała mieć charakter przede wszystkim ogólnodostępny.

Dane włoskiego regulator rynku audiowizualnego AGCOM wskazują, że o ile w styczniu 2004 r. kiedy rozpoczęto proces wprowadzania DVB-T, penetracja cyfrowej telewizji naziemnej była niemal zerowa, w grudniu 2004 r. wyniosła już ponad milion gospodarstw domowych, a w grudniu 2005 r. ok. 3,5 mln gospodarstw domowych.

Badania GFK Eurisko opublikowane w lipcu 2006 r. wskazują, iż penetracja DTT mogła sięgnąć w ciągu dwóch lat od wprowadzania DTT blisko 4 mln gospodarstw domowych, przy czym pomiędzy styczniem a listopadem 2005 wg. szacunków sprzedano ok. 2,6 mln set-top-box, a większość z nich z nich o podwyższonym standardzie, zdolnych do współpracy z MHP (Multimedia Home Platform).

Powstało sześć krajowych multipleksów, dwa z nich należą nadawcy publicznego – RAI (RAI A oraz RAI B) dwa do Mediaset (Mediaset 1 oraz Mediaset 2), jeden do należącego do Telecom Italia Media Group - La7 i jeden do Dfree.

Oprócz tego istnieje szereg multipleksów o zasięgu regionalnym, prowadzonych przez lokalne organizacje nadawcze m.in. Tele Lombardia, Tele Genowa, Super 3 (Rzym).

Na rynku włoskim dynamicznie rozwija się też DVB-H – cyfrowa telewizja w urządzeniach przenośnych; 5 czerwca 2006 włoski operator komórkowy - 3 Italia wprowadził pierwszą w Europie komercyjną telewizję w systemie DVB-H „Walk TV”; jej widzowie mają obecnie dostęp do usług 9 programów telewizyjnych w tym RAI, Mediaset, SKY i LA3, mogli także oglądać transmisje Pucharu Świata FIFA.

Docelowo planuje się udostępnienie w tej usłudze aż 20 różnych programów. W sześć tygodni od zaoferowania tej usługi, do 11 lipca 2006 r. przyciągnęła ona aż 111 tys. klientów, choć bez wątpienia do aż tak dużej popularności przyczyniły się Mistrzostwa Świata w Piłce Nożnej, które można było śledzić na tej platformie. Operator platformy oczekuje zwiększenie liczby klientów do 500 000 pod koniec tego roku. Dostęp do telewizji mobilnej 3 Italia jest płatny €3 za dzień, €12 za tydzień, €29 za miesiąc albo €99 za sześć miesięcy.

Niedługo potem, w czerwcu 2006 r. także Telecom Italia zaoferował telewizję mobilną - Telecom Italia Mobile (TIM) – TIM TV oferując sześć programów telewizyjnych; Canale 5, Italia 1, Retequattro, La7 i MTV Italia. W ramach TIM TV także można oglądać transmisje Mistrzostw Świata w Piłce Nożnej, Serie A i Champion League. Usługa ta kosztowała 49 euro miesięcznie.

Zainteresowanie wprowadzeniem na rynek włoski telewizji mobilnej ogłosiły także Mediaset we współpracy z Vodafone Italia. Mediaset także planuje zaoferowanie usług DVB-H w 2006 r.

Dostęp do telewizji cyfrowej realizowany jest także za pośrednictwem sieci DSL; udział TV-over-DSL we włoskim rynku telewizji cyfrowej rośnie.

Model operatora multipleksu

Przyjęto aktywny model operatora multipleksu; od niego zależy wybór modelu biznesowego, nie wprowadzono obowiązków odnoszących się do formy pozyskiwania przychodów przez operatora. Jednak dominujący model biznesowy opiera się na ofercie programów ogólnodostępnych, wzbogaconej o atrakcyjną ofertę płatnych usług pay-per-view (w istotnym zakresie są to transmisje sportowe).

Relacje pomiędzy operatorami multipleksów a dostawcami treści są określane przez siły rynkowe – jakkolwiek wprowadzono pewne ograniczenia odnoszące się do przeciwdziałania nadmiernej koncentracji i ochrony pluralizmu.

Operator multipleksu może swobodnie wybierać programy jakie chce umieścić w swoim multipleksie. Pojemnością multipleksu zarządza jego operator. Negocjuje on nadawcami wprowadzenie ich programów do multipleksu.

Nie wprowadzono ograniczeń kapitałowych dla operatorów multipleksów, ani ograniczeń w zakresie możliwości dystrybucji treści lokalnych na krajowych multipleksach.

Działalność operatora cyfrowego multipleksu naziemnego wymaga koncesji wydawanej na okres 12 lat. Natomiast usługodawcy dostarczający treści rozpowszechnianych na platformie DTT; usług telewizyjnych i usług dodatkowych wymagają jedynie zezwolenia (autoryzacji), ono także wydawane jest na okres 12 lat.

Oferta programowa

W ofercie DVB-T znajduje się wszystkie dziewięć programów dostępnych także drogą naziemną w formacie analogowym (Rai Uno, Rai Due, Rai Tre, Canale 5, Rete4, Italia 1, La7, MTV Italia oraz Sportitalia). Są one obecnie równocześnie nadawane w dwóch formach analogowej i cyfrowej.

W ofercie naziemnych multipleksów są też programy niedostępne na innych platformach (Boing, La7 Sport, SI Live 24). Są też programy telewizyjne dostępne także drogą satelitarną (Rai Utile, Rai Doc - Futura, Rai News 24, BBC World, Class News i in.), a także programy radiowe RAI.

Operatorzy multipleksów naziemnych oferują także od stycznia 2005 r. dodatkowe usługi płatne typu pay-per-view (PPV), które cieszą się dużym zainteresowaniem; średnia cena za dostęp do przekazu pay-per-view z danego wydarzenia to 3 - 4 euro.

Wprowadzono prosty system płatności za PPV, opłaty dokonuje się za pomocą kart chipowych typu pre-paid, karty te są powszechnie dostępne w sieci sprzedaży detalicznej.

Niewątpliwie możliwość szerokiego wprowadzenia PPV było możliwe dzięki upowszechnieniu bardziej złożonych, technologicznie zaawansowanych dekoderek STB wyposażonych w funkcje obsługi usług interaktywnych. Dekodery te są znacznie droższe od prostych modeli STB, które nie pozwalają na prowadzenie usług interaktywnych. Czynnikiem który się do tego w znacznej mierze przyczynił było wprowadzenie państwowych subsydiów dla konsumentów na zakup interaktywnych STB.

Istotną część oferty PPV to transmisje z rozgrywek krajowych piłki nożnej, które dostępne są wyłącznie w tej formie na platformie naziemnej telewizji cyfrowej.

Mediaset rozpowszechnia na swoich multipleksach mecze krajowe 10 klubów (w tym czterech najbardziej popularnych), a La7 ma kontrakty z 9 klubami.

Jednak w PPV można oglądać także szereg innych wydarzeń sportowych w tym boks i wyścigi samochodowe. Mediaset na swoich multipleksach w PPV oferuje od września 2005 r.

także filmy fabularne (9 - 12 miesięcy po pierwszej projekcji kinowej), transmisje z koncertów na żywo i inne audycje rozrywkowe.

Strategia rządowa w zakresie wprowadzania cyfrowej telewizji naziemnej bardzo mocno podkreślała znaczenie udostępniania usług społeczeństwu informacyjnego w tym e-administracji na cyfrowej naziemnej platformie telewizyjnej (DTT), w szczególności dla tych odbiorców którzy nie mają dostępu do Internetu. Elementem polityki państwa zmierzającym w tym kierunku było wprowadzenie wspomnianego powyżej programu subsydiów na zakup złożonych, interaktywnych STB.

Jednakże istniejące usługi z zakresu e-administracji dostępne na platformach DTT ograniczają się na razie do przekazywania informacji w usłudze teletekstu, w czasie rzeczywistym oraz pewnych usług administracji regionalnej i lokalnej.

Ponadto, widzowie mają dostęp innych usług interaktywnych np. usług informacyjnych, usług handlu elektronicznego, oferowanych przez prywatnych usługodawców zarówno na zasadzie bezpłatności, jak i za opłatą.

Pomoc państwa

Ustawa nr 66 z 2001 r. określa podstawę prawną w zakresie przyznania dotacji ze środków publicznych użytkownikom, którzy kupują lub wypożyczają dekodery umożliwiające odbiór programów rozpowszechnianych drogą naziemną w technice cyfrowej (standard DVB-T) oraz powiązanych usług interaktywnych. Program pomocowy na każdy rok jest uchwalany przez parlament począwszy od 2003 r.

Dotację przyznawano także w przypadku dekodery wykorzystujących technologię DVB-C, przeznaczonych do odbioru cyfrowej telewizji drogą kablową, pod warunkiem, że operator telewizji kablowej w swojej ofercie handlowej wyraźnie podał, którzy nadawcy zawarli umowy dotyczące przekazu sygnału DVB-T drogą kablową z operatorami telewizji kablowej.

Program pomocowy na subsydiowanie zakupu STB wprowadzono już w 2003 r. przeznaczając na ten cel w rocznym budżecie 110 mln euro. Budżet na dwa lata wynosił 220 mln euro. Na tej podstawie Włochy w latach 2004 i 2005 wypłacały konsumentom dotacje. Włochy nie notyfikowały jednak tego programu pomocowego Komisji Europejskiej.

Wobec określonych warunków przyznawania dotacji na zakup STB (dekodery cyfrowych), na skutek wniesionej przez Sky Italia w kwietniu 2005 r. skargi, Komisja Europejska w grudniu 2005 r. wszczęła postępowanie w trybie art. 88 ust. 2 Traktatu o WE.

KE wskazała, że mimo, iż bezpośrednimi beneficjentami dotacji są użytkownicy końcowi, ww. środek pomocy może przynosić pośrednie korzyści producentom dekodерów, nadawcom telewizyjnym korzystającym z naziemnych platform cyfrowych i operatorom sieci, które odbierają sygnał.

W opublikowanym w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej dnia 19 maja 2006 r. zaproszeniu do zgłaszania uwag zgodnie z art. 88 ust. 2 Traktatu WE, KE wskazała, że środek ten wydaje się mieć charakter selektywny, gdyż nie dotyczy tych operatorów telewizji satelitarnej i naziemnej, którzy nie mogą obecnie prowadzić działalności. Chociaż korzyść dla głównych beneficjentów jest jedynie pośrednia, na obecnym etapie analizy Komisja nie może wykluczyć, że środek stanowi pomoc państwa na rzecz operatorów telewizyjnych wykorzystujących technologię DVB-T/ DVB- C i operatorów sieci naziemnej.

Główny problem stanowi zakłócenie konkurencji na następujących rynkach odbiorców telewizyjnych: rynku reklamy telewizyjnej w programach niekodowanych stacji telewizyjnych i rynku abonamentów płatnych stacji. W każdym razie fakt, że omawiany środek stanowi pomoc państwa, nie może być poddany w wątpliwość przez zastosowanie orzeczenia w sprawie Altmark w odniesieniu do możliwości przyznania rekompensaty za koszty poniesione w związku ze świadczeniem usług publicznych, ponieważ nie jest spełnione żadne z czterech kryteriów niezbędnych do takiego zastosowania. Wreszcie Komisja ma wątpliwości co do tego, czy środek stanowi pomoc na rzecz producentów dekodерów.

KE wskazała, że wydaje się, że niektóre aspekty omawianego środka nie są konieczne, ani proporcjonalne i mogą wywołać niepotrzebne zakłócenie konkurencji z korzyścią dla obecnych nadawców telewizji naziemnej, na rynku wyraźnie charakteryzującym się istnieniem ścisłego oligopolu, gdzie takie zakłócenie mogłoby poważnie wpłynąć na konkurencję.

Niewątpliwie, dzięki subsydiom cena STB znacząco spadła, w ślad za tym spadły też limity subsydiów. O ile ceny detaliczne STB spadły z ok. 280 euro pod koniec 2003 r. do ok. 150 euro w czerwcu 2005 r. i tylko 70 - 90 euro we wrześniu 2005 r. Subsidia niewątpliwie przyczyniły się do upowszechnienia STB i w konsekwencji spadku cen STB.

Spadek cen STB spowodował zmniejszenie ceny subsydium; ile początkowo, jeszcze w 2003 r. kwotę subsydium dla użytkownika na zakup interaktywnego STB określono na 150 euro, o tyle w 2005 r. subsydium to zostało ograniczone do kwoty 70 euro.

Data switch-off

Zgodnie z zapowiedziami wyłączenie częstotliwości analogowych miało nastąpić na terenie Włoch do 31 grudnia 2006, region po regionie.

Dwa pierwsze z 20 regionów, w których zamierzano wyłączyć częstotliwości wykorzystywane dla potrzeb transmisji analogowych to Sardynia i Dolina d'Aosta. W regionach tych proces switch-off miał stosownie do planów nastąpić przed styczniem 2006 r. Lokalne władze obu regionów podpisały wiosną 2005 r. porozumienie włoskim ministrem łączności w tej sprawie. Porozumienie to zobowiązywało je m.in. do współpracy z nadawcami w celu wdrożenia koniecznych działań pozwalających na wyłączenie częstotliwości analogowych.

W październiku 2005 r. podczas trzeciej krajowej konferencji w sprawie DTT wskazano, że 31 stycznia 2006 analogowe transmisje naziemne zakończą się dla 70% populacji obu regionów, a pełne wyłączenie częstotliwości analogowych w tych regionach nastąpi 21 lipca. Wiceminister łączności zapowiedział tam też, iż trzecim regionem w którym przeprowadzone zostanie wyłączenie częstotliwości analogowych będzie najprawdopodobniej Friuli Venezia Giulia.

Jednak w związku z opóźnieniami we wprowadzaniu DTT w na początku grudnia 2005 r. włoski minister łączności Mario Landolfi ogłosił przełożenie daty wyłączenia częstotliwości analogowych we Włoszech, uznając że planowane pierwotnie wyłączenie częstotliwości analogowych 31 grudnia 2006 r. jest nierealne. Switch-off we Włoszech przełożono na 2008 r.

W czerwcu 2006 r. ogłoszono, plany Rządu w sprawie nowej daty switch-off. Minister łączności Paolo Gentiloni zapowiedział przyjęcie nowego podejścia do problematyki konwersji cyfrowej, która pozwoli uniknąć dalszego przekładania terminów wyłączenia częstotliwości analogowych. W lipcu br. ogłoszono nowe daty switch-off w pierwszych dwóch regionach. W Sardynii proces switch-off przełożono na 1 marca 2008 r., natomiast w Dolinie d'Aosta na 1 października 2008 r. Ta oczekiwana przez analityków decyzja została umotywowana przez ministra łączności faktem, iż proces konwersji trwa dłużej, niż przewidywano, a znaczne części populacji dotąd nie nabyły STB.

Obecnie nową datą przeprowadzenia switch-off we Włoszech jest rok 2008. Jak poinformowano, aby nowa data wyłączenia częstotliwości analogowych została dotrzymana rząd będzie bardziej aktywnie angażować się w proces przechodzenia na rozpowszechnianie cyfrowe i zamierza w każdym z regionów współpracować z organizacjami nadawczymi w

tym celu. Zawarto nowe porozumienia w sprawie przeprowadzenia switch-off w tych regionach.

Chronologia procesu konwersji cyfrowej

Włochy rozpoczęły pierwsze telewizyjne transmisje drogą naziemną w formacie cyfrowym pod koniec 2003 r. Jednak przygotowania do tego procesu, w szczególności ramy prawne procesu konwersji cyfrowej, rozpoczęły się znacznie wcześniej. Planowanie procesu konwersji odbywało się w kilku fazach:

- ustawa nr 249 z 31 lipca 1997 r. określała, że Communications Authority planując wykorzystanie częstotliwości analogowych przeznaczy część częstotliwości na rozpowszechnianie w formie cyfrowej programów radiowych i telewizyjnych;
- krajowy plan zagospodarowania częstotliwości analogowych przygotowany przez Communications Authority w 1998 r. stosownie do postanowień ustawy nr 249 przeznaczał cztery kanały dla celów cyfrowej telewizji naziemnej. Plan ten nie został jednakże implementowany;
- dekret z mocą ustawy z 20 stycznia 2001 r. określił datę wyłączenia częstotliwości analogowych, a tym samym datę zakończenia procesu przechodzenia na rozpowszechnianie cyfrowe w radiofonii i telewizji naziemnej, na rok 2006.

W tym akcie prawnym przewidziano kilka działań przygotowujących do procesu konwersji, mających istotne znaczenie dla późniejszego usprawnienia przygotowań związanych z wprowadzaniem DTT, w tym:

- a) zobowiązanie posiadaczy więcej niż jednej koncesji analogowej, zamierzających przeprowadzić testy DTT do zarezerwowania przynajmniej 40% pojemności sygnału multipleksu cyfrowego dla innych podmiotów niezależnych od danego koncesjonariusza.
- b) możliwość przedstawiania wniosku o testy DTT i poszukiwania potrzebnych częstotliwości na cele rozwijania testów DTT w drodze handlu częstotliwościami, w okresie trzech lat od wejścia w życie dekretu,
- c) rezerwacja częstotliwości dla telewizji publicznej na ustanowienie przynajmniej jednego ogólnodostępnego cyfrowego multipleksu naziemnego,
- d) zaprzestanie planowania wykorzystania częstotliwości na cele transmisji analogowych i zobowiązanie do określenia nowego, cyfrowego, krajowego planu wykorzystania częstotliwości,

e) zobowiązanie nadawców do transmitowania co najmniej trzech programów telewizyjnych na każdym multipleksie cyfrowym i do projektowania programów telewizyjnych w formacie ogólnodostępnym.

- zgodnie z ustawą nr 66 z 20 marca 2001 r. Communications Authority wydała w listopadzie 2001 r. rozporządzenie w sprawie indywidualnych koncesji i upoważnień ogólnych na DTT. Rozporządzenie to przewidywało, że zainteresowane strony (obecni koncesjonariusze rozpowszechniający program drogą naziemną w sposób analogowy, a także nadawcy kablowi i satelitarni oraz konsorcja z udziałem tych podmiotów i strony trzeciej) mogą wносить wnioski o specjalne pozwolenie na przeprowadzenie testów DTT do 30 marca 2004 r. – wykorzystując swoje własne częstotliwości lub uzyskując niezbędne częstotliwości w drodze handlu częstotliwościami.

Nadawca publiczny został upoważniony ustawą do przeprowadzenia testów DTT i miał zagwarantowany multipleks na cele transmisji niekodowanych. W ramach tego multipleksu RAI może rozpowszechniać tylko swoje własne programy. W innych blokach, RAI podobnie jak nadawcy prywatni jest zobowiązana do przeznaczania przynajmniej 40% pojemności transmisyjnej dla stron trzecich.

- nowy krajowy plan rezerwacji częstotliwości na cele DTT Communications Authority ogłosiła dnia 29 stycznia 2002 r.

- umowa pomiędzy Ministerstwem Łączności a publicznym nadawcą zawarta na okres 2003 – 2005, zatwierdzona dekretem Prezydenta w dniu 14 lutego 2003 r. zobowiązała RAI do przedstawienia planu określającego rozwój cyfrowych emisji naziemnych. Plan przygotowany przez RAI zatwierdzony w lipcu 2003 r. przewidywał pokrycie krajowe w ramach dwóch multipleksów, które powinny docierać do 50% populacji do 1 stycznia 2004 r. i 70% populacji do 1 stycznia 2005 r. Porozumienie programowe z 8 sierpnia 2003 r. zawarte z RAI określa terminy i sposób rozwoju cyfrowych multipleksów naziemnych publicznego nadawcy. Niezbędne dla tych celów częstotliwości RAI miała uzyskać częściowo na drodze handlu częstotliwościami, częściowo przez rezerwację częstotliwości niezajętych lub częstotliwości dostępnych na mocy rezerwacji częstotliwościowych przewidzianych ustawą nr 66 z 2001 r. Ponadto RAI zoptymalizowała wykorzystanie własnych częstotliwości analogowych.

- ustawa nr 112 z 3 maja 2004 (ustawa Gasparri'ego) potwierdziła ramy prawne procesu konwersji cyfrowej we Włoszech, datę wyłączenia częstotliwości analogowych przewidziano na 31 grudnia 2006 r. Ustawa ta określiła także działania przejściowe prowadzące do tego momentu, w tym zapisy o przedłużeniu koncesji analogowych poza 2006 r.

Przyjęte we Włoszech ramy prawne określiły datę wyłączenia częstotliwości analogowych już w 2001 r., a pozwolenia na testy DTT wg. określonych wcześniej procedur były wydawane już w 2002 r. Pierwsze emisje w standardzie DVB-T RAI i więksi nadawcy prywatni rozpoczęli się pod koniec 2003 r.

W strategii rządowej (Italian Plan for Digital Switchover) wskazywano, że w 2005 r. pokrycie transmisji cyfrowych powinno osiągnąć 70%, a częstotliwości analogowe zostaną definitywnie wyłączone 31 grudnia 2006 r.

Tak się jednak nie stało, wg szacunków tylko 4 z ponad 20 mln gospodarstw domowych może odbierać telewizję cyfrową drogą naziemną. W konsekwencji podjęto decyzje o przełożeniu daty wyłączenia częstotliwości analogowych na 2008 r.

Źródła:

- Analogue Switch-off Strategies in Western Europe, EBU listopad 2005 r.
- Italian Plan for Digital Switchover;
http://europa.eu.int/information_society/policy/ecom/todays_framework/digital_broadcasting/switchover/national_swo_plans/index_en.htm
- Digital Terrestrial Television in Italy: state of the art and current regulatory issues, prezentacja Lisa di Feliciano, Autorità per le Garanzie nelle Comunicazioni, Regional Conference on Digital Terrestrial Television, Tirana, 26 May 2006,
<http://www.digitag.org/DTTMaps/italy.html>
- <http://www.comunicazioni.it/en/index.php?IdNews=55>
- http://www.dvb.org/about_dvb/dvb_wordwide/italy/index.xml
- Pomoc państwa – Włochy, Zaproszenie do zgłaszania uwag zgodnie z art. 88 ust. 2 Traktatu WE, Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej C 118/10, z dnia 19 maja 2006 r.
- Indagine conoscitiva sulla fornitura di servizi televisivi in mobilità, Autorità per le Garanzie nelle Comunicazioni.

NIEMCY

Wprowadzenie

Na wstępie należy zaznaczyć, iż niemiecki model przechodzenia na naziemne nadawanie telewizyjne w systemie cyfrowym wykazuje wiele odrębności wynikających ze specyfiki niemieckiego rynku telewizyjnego.

Charakterystyczną cechą niemieckiego rynku, będącego największym rynkiem telewizyjnym w Europie, jest znikome znaczenie naziemnej drogi rozpowszechniania; zaledwie 3,9% z 39 mln niemieckich gospodarstw domowych ma dostęp do telewizji jedynie tą drogą (dane za 2004 r.). Na rynku niemieckim dominuje dostęp do telewizji za pomocą drogi kablowej (19,3 mln gospodarstw domowych) i satelitarnej (15 mln). Jednocześnie warto podkreślić, iż te alternatywne platformy w niewielkim stopniu korzystają z techniki cyfrowej (pierwsze cyfrowe sieci kablowe uruchomiono w 1996 r. a satelitarne w 1997 r.).

Drugim charakterystycznym elementem, będącym po części rezultatem pierwszych etapów switch-over jest brak w chwili obecnej komercyjnych nadawców korzystających z naziemnej analogowej drogi rozpowszechniania. Wynika to z faktu, iż niemieccy nadawcy komercyjni traktowali analogową naziemną drogę rozpowszechniania jako uzupełniającą i nie zostały jej zasięgiem objęte tereny wiejskie. Wiąże się z tym dodatkowa rola nałożona na nadawców publicznych w prowadzeniu konwersji cyfrowej na tych terenach.

Ponadto, należy wskazać, iż model niemiecki jest w dużym stopniu zdeterminowany podziałem władzy pomiędzy kraje związkowe a rząd federalny, co rzutuje także na proces konwersji cyfrowej, a rządy regionalne mają pewną swobodę w kształtowaniu szczegółów strategii konwersji na podległym obszarze.

Należy zauważyć, iż opisując rynek niemiecki wskazuje się ponadto na brak wyraźnie zdefiniowanej roli operatora multipleksu (proces koncesyjny koncentruje się wokół nadawców) co może opóźniać rozwój nowych usług.

Opracowywanie strategii przejścia na naziemne nadawanie cyfrowe

17 grudnia 1997 r. uchwałą rządu federalnego powołano Cyfrową Inicjatywę Nadawczą (Initiative Digitaler Rundfunk – IDR). To ciało jest zarządzane przez Federalne Ministerstwo Gospodarki i Pracy oraz przez poszczególne kraje związkowe, a w jego skład wchodzi przedstawiciele rządu i krajów związkowych, publicznych i komercyjnych nadawców, operatorów sieci, dostawców treści, producentów sprzętu, organizacji konsumenckich oraz instytutów naukowych – łącznie około 70 podmiotów. Inicjatywa ma na

celu przygotowanie scenariusza wprowadzania telewizji cyfrowej w postaci rekomendacji dla organów decyzyjnych.

24 sierpnia 1998 r. rząd zaakceptował raport IDR zawierający strategię cyfrową, ustalając docelową datę przejścia na nadawanie cyfrowe w 2010 r. Na podstawie tego raportu IDR przygotowała Starting Scenerio 2000.

Wpływ na kształt strategii cyfryzacji miały również inne inicjatywy zaangażowane w ten proces takie jak Deutsche TV-Platform, organizacja branżową skoncentrowaną wokół telewizji cyfrowej. Pierwotnie jej celem był rozwój HDTV, obecnie skupia się na upowszechnieniu standardów na zasadzie technologicznej neutralności w tym Multimedia Home Platform (MHP) i DVB-T. Jej wkład w formowanie strategii cyfryzacji w Niemczech przejawiał się w publikowanych przez nią raportach zawierających rekomendacje co do przeprowadzenia tego procesu oraz w zaangażowaniu w pilotażowy projekt konwersji w Berlinie-Brandenburgii.

29 czerwca 1999 r. opublikowano raport Inicjatywy TV 2000 i Deutsche TV-Platform, który zawierał rekomendacje przeprowadzania konwersji metodą „wyspowa”.

W związku z federacyjną strukturą państwa i podziałem zadań pomiędzy rząd federalny i kraje związkowe w zakresie radiofonii i telewizji, wpływ na ostateczny przebieg konwersji na danym terenie mają regulatorzy landowi ds. mediów. Instytucje te mają za zadanie interpretowanie i implementowanie celów krajowej i regionalnej polityki w ich regionie, co obejmuje ustalanie harmonogramu konwersji oraz przyznawanie koncesji na rozpowszechnianie naziemne w technice cyfrowej.

Należy wskazać, iż projekty cyfryzacji w poszczególnych regionach realizowane pod wspólną nazwą DeutscheÜberallFernsehen mogą się znacząco od siebie różnić, w zakresie czasu ich przeprowadzenia, celów czy też polityki koncesyjnej.

Metoda konwersji

Planując strategię rozwoju naziemnej telewizji cyfrowej w Niemczech zdecydowano się na wyspowy model konwersji co wynikało z faktu, iż pasmo w dużym stopniu przeznaczone jest na nadawanie w systemie analogowym. Za przyjęciem takiej metody przemawiało duże wykorzystanie pasma i możliwość skrócenia okresu simulcastingu, z którym wiążą się dodatkowe koszty dla nadawców. Wysokie wykorzystanie spektrum i przyjęcie metody wyspowej skłoniło również do rozpoczęcia procesu cyfryzacji od dużych miast.

Jednocześnie należy wskazać, iż w Niemczech nie przewiduje się wykorzystania uwolnionego pasma analogowego na cele inne niż nadawcze ponieważ już na etapie nadawania analogowego przeznaczano ograniczoną liczbę pasma na takie cele i te zasoby zostaną wykorzystane na nadawanie w systemie cyfrowym.

Model przyjęty w Niemczech pozwala na wykorzystanie częstotliwości używanej poprzednio do transmisji analogowej do transmisji sygnału multipleksu mieszczącego 4 programy telewizyjne. W regionach, w których zakończono konwersję, liczba oferowanych programów telewizyjnych dostępnych droga naziemna cyfrową wynosi od 20 do 28. Jako standard kompresji dla naziemnej telewizji cyfrowej w Niemczech stosuje się MPEG-2.

Ramy czasowe konwersji

Proces konwersji rozpoczął się wyspowo w Berlinie-Brandenburgii (obejmując 2,9 mln gospodarstw domowych) wraz z rozpoczęciem 1 listopada 2002 r. fazy simulcastingu. 28 lutego 2003 r. wyłączono analogową emisję programów nadawców komercyjnych, a 4 sierpnia tego roku zakończono switch-off na tym obszarze.

Wybór Berlina –Brandenburgii na pierwszą wyspę był uzasadniony kilkoma czynnikami: większą ilością wolnego pasma co było dziedzictwem podziału Berlina przez zjednoczeniem Niemiec, stosunkowo niskim odsetkiem gospodarstw domowych korzystających z odbioru naziemnego, brakiem zakłóceń pochodzących z sąsiednich miast oraz płaską topografią.

Sukces wprowadzenia naziemnej telewizji cyfrowej w Berlinie-Brandenburgii, spowodował przyśpieszenie planów cyfryzacji i szacuje się, że w 2005 r. już 55% gospodarstw domowych jest objętych jej zasięgiem. W związku z zachęcającym przykładem wprowadzenia telewizji cyfrowej w stolicy Niemiec, lokalne strategie cyfryzacji uwzględniły krótszy okres simulcastingu, co pozwoliło na przyśpieszenie tego procesu.

I tak, 24 maja 2004 r. uruchomiono sygnał telewizji cyfrowej na kolejnych obszarach obejmujących Bremę, Hannover i Kolonię (razem ok. 20 mln gospodarstw domowych), a skrócony okres simulcastingu pozwolił na wyłączenie sygnału analogowego już 8 listopada tego samego roku.

Coraz krótsze okresy przejściowe możemy też obserwować w kolejnych regionach: w wypadku Frankfurtu były to tylko 2 miesiące (4 października do 6 grudnia 2004 r.), Hamburg i Kilonia przeprowadziły ten proces w okresie 8 listopada 2004 r.– 1 marca 2005 r. a przejście na nadawanie cyfrowe na terenie Bawarii (Monachium i Norymberga) zostało przeprowadzone pomiędzy 30 majem a 31 sierpnem 2005 r.

Proces koncesyjny

Należy wskazać, iż system niemiecki ze względu na federalną strukturę państwa dopuszcza znaczne odmienności pomiędzy poszczególnymi krajami związkowymi (do których kompetencji należą sprawy radiofonii i telewizji), włączając w to procedury koncesyjne. Jednym z kroków, które miały umożliwić cyfryzację była nowelizacja Międzylandowego Traktatu o Radiofonii i Telewizji wprowadzająca możliwość zakończenia analogowego rozpowszechniania przez nadawców publicznych oraz przewidująca pierwszeństwo dla programów korzystających dotychczas z częstotliwości analogowych przy przydzielaniu częstotliwości na cele cyfrowego rozpowszechniania naziemnego.

Federalna struktura państwa wymaga współdziałania wielu podmiotów w projektowaniu i realizacji strategii cyfryzacji. Zasadniczy podział polega na tym, iż sprawy transmisji regulowane są na poziomie federalnym a regulacja treści jest prowadzona na poziomie krajów związkowych.

Za wypracowanie generalnej strategii przejścia na nadawanie telewizyjne w systemie cyfrowym odpowiada Ministerstwo Gospodarki i Pracy. Natomiast aspekty techniczne w tym ustalenie procedur dotyczących przydziału częstotliwości na cele naziemnej telewizji cyfrowej należy do regulatora telekomunikacyjnego Federalnej Agencji ds. Sieci (Bundesnetzagentur- BNA). Niezbędne zmiany prawne zostały zawarte w nowelizacji ustawy o telekomunikacji. Jedno z zadań BNA jest ujęte jako „zapewnianie efektywnego i wolnego od zakłóceń korzystania z częstotliwości, biorąc pod uwagę również interesy nadawcze”.

Należy zauważyć, iż prawo niemieckie wszystkie fazy multipleksowania sygnału poza ostatnią, czyli tworzeniem sygnału transportowego, uznaje za przesyłanie treści i wymaga odrębnej koncesji na przesyłanie treści, przyznawanej na poziomie regulatorów landowych. Wydaje się, iż obecnie niemiecki system nie pozostawia miejsca dla komercyjnych operatorów multipleksów (rozumianych jako samodzielne podmioty rynkowe tworzące multipleks i wynajmujące jego pojemności innym podmiotom), gdyż zgodnie z prawem cała dostępna pojemność przeznaczona na rzecz nadawania została rozdysponowana przez landy.

Decydując o koncesjonowaniu regulator landowy, może przyznać w koncesji całą pojemność multipleksu jednemu podmiotowi, kilku podmiotom albo zdecydować o szczegółowym jego rozdysponowaniu. Koncesja jest przydzielana na 7 lat z automatycznym jej przedłużeniem jeśli koncesjonariusz o to wystąpi (w takim przypadku nie przeprowadza się konkursu). Możliwość uzyskania koncesji mają jedynie podmioty pochodzące z Unii Europejskiej.

Podmioty, które otrzymały koncesje od regulatorów landowych ds. mediów otrzymują licencje telekomunikacyjne i przyznaje im częstotliwości regulator telekomunikacyjny - BNA. Warto wskazać, iż ponieważ w praktyce największe zainteresowanie częstotliwościami wykazują dotychczasowi główni naziemni nadawcy analogowi (ZDF, ARD, RTL, ProSiebenSat1), przydziela się im całe multipleksy.

Rola nadawcy publicznego w procesie konwersji

W Niemczech działają dwie niezależne sieci nadawców publicznych ARD, na którą składają się programy regionalne i ZDF, która powstała jako nadawca programu ogólnokrajowego.

Wobec braku w chwili obecnej nadawców komercyjnych wykorzystujących analogową, naziemną drogę rozpowszechniania szczególna rola w procesie konwersji cyfrowej spoczywa na nadawcach publicznych. Przy braku dalszego zainteresowania nadawców prywatnych, na obecnym etapie proces ten sprowadza się do zapewnienia jak najpełniejszego zasięgu odbioru naziemnego sygnału nadawców publicznych, kryterium switch-off bazuje również na zasięgu nadawców publicznych, przy czym nie wyznaczono dokładnej granicy.

Zgodnie z prawem zarówno ARD jak i ZDF mają obowiązek objąć swoim zasięgiem wszystkie gospodarstwa domowe, przy czym dopuszczalne jest zrezygnowanie z emisji naziemnej o ile sygnał może być dostarczony inną drogą. Należy jednak wskazać, iż wymóg powszechnego zasięgu nie został precyzyjnie zdefiniowany w przepisach a jest jedynie interpretacją zapisów niemieckiej Konstytucji o prawie do informacji „z ogólnie dostępnych źródeł”.

Nadawcom publicznym przyznaje się faktycznie w całości trzy multipleksy w ramach każdej wyspy; dwa przypadają na ARD, jeden na ZDF. Brak zainteresowania nadawców komercyjnych dalszym zwiększaniem swojego zasięgu w odniesieniu do naziemnej telewizji cyfrowej powoduje również, iż cyfryzacja na kolejnych obszarach obejmujących tereny mniej zaludnione, ograniczy się do 3 multipleksów przeznaczonych dla nadawców publicznych.

Należy wskazać, iż w ramach finansowania nadawców publicznych z abonamentu, jego część jest wprost przeznaczona na wprowadzenie naziemnej telewizji cyfrowej. Rocznie z tego źródła ARD otrzymuje 18,4 mln Euro a ZDF kolejne 9,2 mln Euro na rozwój infrastruktury. W raporcie „Berlin goes digital” podniesiono, iż przejście nadawców publicznych na nadawanie w systemie cyfrowym będzie prowadziło do lepszego wykorzystania dochodów z abonamentu telewizyjnego. Nadawcy publiczni przeznaczali ok.

300 mln Euro rocznie na naziemną dystrybucję ich programów. W wyniku konwersji część z tych środków może zostać przeznaczona na infrastrukturę, która może posłużyć równocześnie nadawcom komercyjnym wpięrając switch-over. Warto wskazać, iż ARD dysponuje własną infrastrukturą składającą się z siedmiu sieci regionalnych, natomiast ZDF podobnie jak nadawcy komercyjni korzysta z usług T-Systems, spółki zależnej od Deutsche Telekom, która posiada ogólnokrajową sieć nadajników.

Pomoc publiczna

Z federacyjnego charakteru państwa wynika też zróżnicowane podejście do kwestii udziału we wspieraniu ze środków publicznych procesu przechodzenia na nadawanie w systemie cyfrowym. Zgodnie z Międzylandowym Traktatem o Radiofonii i Telewizji regulatorzy audiowizualni mogą przeznaczać na wsparcie dla infrastruktury technicznej środki pochodzące z ich budżetów (na który składa się stała część abonamentu telewizyjnego płaconego przez widzów).

W przypadku Berlina-Brandenburgii, w związku z faktem, iż nadawcy komercyjni w ramach procesu konwersji musieli zrezygnować z przyznanych im bezterminowo koncesji analogowych, lokalny regulator wprowadził wsparcie finansowe mające pokryć koszty wynikające z simulcastingu. Wsparcie finansowe wyniosło od 60 do 70 tys. euro rocznie.

Należy wskazać, iż wspomniana pomoc państwa wzbudziła wątpliwości z punktu widzenia zgodności z prawem wspólnotowym. W lipcu 2004 r., na podstawie skarg od operatorów kablowych, Komisja Europejska wszczęła postępowanie w tej sprawie, zakończone uznaniem pomocy publicznej udzielonej przy wprowadzaniu cyfrowej telewizji naziemnej w Berlinie-Brandenburgii za nielegalną.

W swojej decyzji z listopada 2005 r. Komisja uznała, że udzielona nadawcom komercyjnym pomoc w wysokości ok. 4 milionów euro jest niezgodna z zasadami udzielania pomocy publicznej określonymi w Traktacie WE, ponieważ zakłóca konkurencję. Jednocześnie Komisja wskazała, iż pomoc udzielona nadawcom, która nie została jej notyfikowana podlega zwrotowi.

Komisja zwróciła uwagę, iż pomoc publiczna przyznana nadawcom przy wprowadzaniu cyfrowej telewizji naziemnej w Berlinie-Brandenburgii nie była udzielona na podstawie szczególnych kosztów związanych z konwersją cyfrową. Komisja zwróciła również uwagę, iż wsparcie zostało udzielone bez odpowiedniego uzasadnienia nadawcom, którzy jednocześnie skorzystali z otrzymania darmowych koncesji cyfrowych.

Wskazano również, iż taka forma pomocy pośrednio uprzywilejowała naziemną telewizję cyfrową w odniesieniu do innych konkurencyjnych platform, co narusza zasadę neutralności technologicznej.

Jednocześnie podkreślając pełne poparcie dla przejścia na nadawanie cyfrowe w decyzji zawarto wytyczne odnoszące się do zapewnienia w jak najpełniejszy sposób zgodności pomocy publicznej w tym zakresie z regułami Traktatu (por. komunikat prasowy KE z dnia 9 listopada 2005 r.)

Ponadto, w lipcu 2006 r. Komisja Europejska wszczęła postępowanie w sprawie podobnego wsparcia finansowego dla nadawców komercyjnych, wprowadzonego przez regulatorów ds. mediów w Bawarii (BLM) i w Północnej Nadrenii-Westfalii (LfM) (por. komunikat prasowy KE z 20 lipca 2006 r.).

Jednocześnie należy zauważyć, iż Komisja wskazała w swoim komunikacie prasowym przykłady dopuszczalnych form pomocy publicznej dla procesu przejścia na nadawanie cyfrowe, w szczególności:

- finansowanie rozwoju sieci transmisyjnej na obszarach, gdzie w innym przypadku odbiór sygnału telewizyjnego byłby niedostateczny
- finansowe rekompensowanie nadawcom publicznym kosztów nadawania za pomocą wszystkich platform, pod warunkiem, że stanowi to część ich misji publicznej
- subsydia dla konsumentów na rzecz zakupu dekodery cyfrowych pod warunkiem, że są technologicznie neutralne, w szczególności gdy zachęcają do stosowania otwartych standardów
- rekompensata finansowa dla nadawców, którzy musieli zakończyć nadawanie w systemie analogowym przed wygaśnięciem koncesji, pod warunkiem że uwzględniono przyznane im zasoby cyfrowe.

21 stycznia 2004 r. regulator ds. mediów z Berlina-Brandenburgii (*Medienanstalt Berlin-Brandenburg - mabb*) złożył do Sądu Pierwszej Instancji odwołanie od negatywnej decyzji Komisji z 9 listopada 2005 r.

Mabb zarzucił Komisji, iż nie przedstawiła wystarczającego uzasadnienia decyzji. Niemiecki regulator twierdzi, iż zastosowane środki nie były pomocą publiczną w myśl art. 87 ust. 1 Traktatu Ustanawiającego Wspólnotę Europejską, a jeśli nawet uznać je za pomoc to będą zgodne ze wspólnym rynkiem na podstawie art. 87 ust. 3 lit c) i d). Przepisy te zawierają wyjątki pozwalające uznać pomoc za zgodną ze wspólnym rynkiem jako „pomoc

przeznaczoną na ułatwianie rozwoju niektórych działań gospodarczych lub niektórych regionów gospodarczych” oraz „pomoc przeznaczoną na wspieranie kultury i zachowanie dziedzictwa kulturowego” po warunkiem, że „nie zmienia ona warunków wymiany handlowej i konkurencji we Wspólnocie w zakresie sprzecznym ze wspólnym interesem”.

Należy wskazać również na prowadzone w niewielkiej skali działania na rzecz umożliwienia korzystania z telewizji cyfrowej przez gospodarstwa domowe o niewielkich dochodach. W przypadku Berlina-Brandenburgii (por. raport „Berlin goes digital” str. 8) regulator audiowizualny w porozumieniu z instytucjami opieki społecznej zorganizował akcję zapatrywania w dekodery cyfrowe po niskiej cenie. Regulator zarezerwował 1 mln euro na pokrycie 25% kosztów ceny dekodera, a organizacje opieki społecznej przejęły na siebie ocenę zasadności pomocy i dystrybucję dekoderek. Ten rodzaj wsparcia ograniczony był jedynie do okresu switch-over i objął gospodarstwa, które wcześniej do odbioru telewizji korzystały jedynie z drogi naziemnej. W ten sposób rozdysponowano 6 tysięcy dekoderek.

Źródła:

- Raport EBU „DTT in Europe” listopad 2005 r.
- Raport „Berlin goes digital” – jesień 2003 r.
- “The switchover from analogue to digital broadcasting in Germany” – jesień 2003 r.
- Odwołanie od decyzji Komisji Europejskiej do Sądu Pierwszej Instancji odwołanie od negatywnej decyzji Komisji z 9 listopada 2005 r. maab złożone 21 stycznia 2006 r. — Germany v Commission (Case T-21/06) (2006/C 86/65)
- Komunikat Prasowy KE z 14 lipca 2004 r. (IP/04/911)
- Komunikat Prasowy KE z 09 listopada 2005 r. (IP/05/1394)
- Komunikat Prasowy KE z 20 lipca 2006 r. (IP/06/1034)

SZWECJA

Wprowadzenie

Odbiór telewizji drogą naziemną ma istotne znaczenie na szwedzkim rynku. Korzysta z niej około 34% z 4 milionów gospodarstw domowych, z drogi kablowej prawie 50% a z satelitarnej ok. 18%.

Rosnący udział naziemnej telewizji cyfrowej w szwedzkim rynku wydaje się również prowadzić do jej dominacji wśród cyfrowej telewizji; zgodnie z szacunkami w 2006 jedyna komercyjna naziemna platforma cyfrowa obsługiwana przez spółkę Boxer może wygrać konkurencję z platformami satelitarnymi i stać się największą platformą telewizji cyfrowej. Pod koniec grudnia 2005 r. Boxer miał 531 tys. abonentów przy ogólnej liczbie 4 mln gospodarstw domowych w Szwecji.

Obecnie udziały w rynku rozkładają się następująco: droga analogowa kablowa – 41%, analogowa naziemna – 23%, cyfrowa satelitarna - 12%, cyfrowa naziemna – 11% (dane za 3 kwartał 2005 r. wg Mediavision)

Opisując szwedzki rynek telewizyjny warto wskazać, iż naziemna telewizja cyfrowa w Szwecji została zdominowana przez płatne programy, według danych za 2005 r.: zaledwie 6 głównych i 2 regionalne programy są ogólnodostępne, w porównaniu do 26 programów płatnych dostępnych za pomocą komercyjnej platformy Boxer.

Istotnym elementem krajobrazu telewizyjnego w Szwecji jest też należąca do państwa spółka Teracom AB, do której należy infrastruktura służąca do naziemnej emisji analogowej, a która jest operatorem sieci służącej do naziemnego rozpowszechniania cyfrowego. Teracom jest ponadto większościowym (70%) udziałowcem spółki Boxer. Boxer jest operatorem w odniesieniu do programów dostępnych na multipleksach 3, 4, 5, a także części pojemności multipleksu nr 2. Natomiast multipleks nr 1 został przeznaczony na programy telewizji publicznej.

Opracowywanie strategii przejścia na naziemne nadawanie cyfrowe

Prace w tym zakresie rozpoczęły się w lipcu 1995 r. kiedy Rząd Szwecji rozpoczął opracowanie wstępnego studium przeprowadzenia konwersji cyfrowej, którego wyniki zostały zaprezentowane w 1996 r. W dokumencie tym wezwano do uruchomienia naziemnej telewizji cyfrowej oraz wyłączeniu naziemnej emisji analogowej w okresie 10 lat od rozpoczęcia nadawania w systemie cyfrowym.

Decyzja o przejściu z naziemnego nadawania analogowego na cyfrowe została podjęta przez szwedzki Parlament (Riksdag) w 1997 r. Dwa lata później, 1 kwietnia 1999 r. rozpoczęto transmisję w systemie cyfrowym, uruchamiając trzy pierwsze multipleksy obejmujące swoim zasięgiem ok. 50% ludności.

W 2003 r. Parlament zdecydował, że całkowite przejście sieci naziemnej na nowy system zakończy się przed 1 lutym 2008 r. W 2004 r. powołał specjalną Komisję ds. switch-over, która otrzymała zadanie koordynowania procesu wyłączenia emisji analogowej i zapewnienia widzom odpowiedniej informacji. W skład Komisji wchodzi pięciu członków i sześciu ekspertów, wybranych do reprezentowania interesów konsumentów. Personel Komisji stanowią cztery osoby.

Do szczegółowych zadań Komisji należy: przedstawianie rządowi planów i propozycji dotyczących switch-off, ocena w jakim stopniu Teracom jest przygotowany do tego procesu, ocena opinii i świadomości konsumentów, planowanie i koordynacja kampanii informacyjnych, przedstawianie corocznego sprawozdania oraz przygotowanie końcowego raportu przed końcem marca 2008 r. kiedy zgodnie z przewidywaniami zakończy swoje prace. Należy wskazać, iż Komisja pomimo wyrażanego zapotrzebowania wyposażona została w stosunkowo niewielki budżet, który w większości został przeznaczony na kampanię informacyjną.

Komisja rekomendowała przeprowadzenie wyłączenia emisji analogowej w kolejnych fazach. Proces ten ma odbywać się w pięciu fazach, szwedzki Rząd zdecydował, iż przejście rozpocznie się jesienią 2005 r. w trzech pierwszych obszarach, później kolejne nadajniki analogowe będą wyłączone w 2006 i 2007 zgodnie z przyjętym harmonogramem. Zgodnie z komunikatem prasowym Ministerstwa Edukacji, Badań i Kultury z grudnia 2005 r., operacja ta ma się zakończyć przed ustalonym przez Parlament terminem.

Ponadto, w ramach zmian, które zostały wprowadzone dla ułatwienia przeprowadzenia konwersji warto wspomnieć przeprowadzoną 1 lipca 2005 r. zmianę ram prawnych dotyczących obowiązku must carry.

Przepisy te zostały znowelizowane aby umożliwić operatorom kablowym zamianę sygnału emitowanego naziemnie w technice cyfrowej na postać analogową w sieciach kablowych. Pozwoli to na kontynuowanie rozprowadzenia takich programów w analogowych sieciach kablowych pomimo wyłączenia naziemnej emisji analogowej oraz na umożliwienie, zapewnienie użytkownikom podobnej oferty programowej włączając w to programy dostępne jedynie drogą naziemną cyfrową. Należy wskazać, iż w ramach specyficznego obowiązku must carry szwedzcy operatorzy kablowi muszą zapewnić bezpłatny dostęp do programów

szwedzkich nadawców publicznych oraz zgodnie z warunkami koncesji programu TV4 do czasu wyłączenia emisji analogowej.

Metoda konwersji

W Szwecji przyjęto model konwersji, który opiera się na stosunkowo długiej fazie simulcastingu. Naziemną emisję cyfrową uruchamiano stopniowo już od wiosny 1999 r., obejmując pięć pierwszych regionów, natomiast emisja analogowa zgodnie z ostatnimi planami na ostatnim z obszarów ma zostać wyłączona 15 października 2007 r. Zgodnie z szacunkami przed wyłączeniem emisja cyfrowa ma być praktycznie powszechnie dostępna dla wszystkich mieszkańców Szwecji, natomiast wyłączenie emisji analogowej będzie dotyczyć kolejnych obszarów.

W Szwecji uruchomiono pięć multipleksów, przy czym Rząd podjął już decyzję o uruchomieniu szóstego. Cztery z multipleksów obejmą swoim zasięgiem 98% ludności, piąta z sieci ma dotrzeć do ok. 65% ludności. Aktualny zasięg pierwszych czterech multipleksów wynosi od 92 do 94% a piątej sieci ok. 50%.

Pojemność każdego z multipleksów (22 Mb) pozwala na emitowanie 7 programów telewizyjnych przy wykorzystaniu kodowania w MPEG2. Warto wskazać, iż w związku ze znaczącą pozycją Teracom, państwowej spółki zarządzającej infrastrukturą, to ona zadecydowała o wyborze systemu kompresji, dostawcy systemów dostępu warunkowego (Viaccess) oraz standardu aplikacji (Open TV).

Należy wskazać, iż nie podjęto jeszcze decyzji na jakie cele zostaną przeznaczone częstotliwości uwolnione podczas procesu konwersji. Natomiast, szwedzki regulator telekomunikacyjny (Post- och telestyrelsen – PTS) zlecił przeprowadzenie technicznej analizy ich wykorzystania (angielski tekst raportu jest dostępny pod adresem http://www.pts.se/Archive/Documents/EN/Dividend_eng.pdf).

Ramy czasowe konwersji

1 kwietnia 1999 r. uruchomiono trzy pierwsze multipleksy obejmujące swoim zasięgiem 50% ludności. W lutym 2000 r. został uruchomiony czwarty multipleks a w styczniu 2004 r. piąty.

Uruchomienie szóstego multipleksu jest uwarunkowane uzgodnieniami międzynarodowymi, w szczególności wynikami regionalnej konferencji radiokomunikacyjnej RRC-06, która odbyła się na przełomie maja i czerwca 2006 r..

Jak wskazano wyżej, wyłączenie emisji analogowej zostanie przeprowadzone w kilku fazach. Pierwsza faza, która została rozpoczęta 19 września 2005 r. na Gotlandii ma objąć swoim zasięgiem 3,5% gospodarstw domowych. Kolejne fazy będą dotyczyć odpowiednio: II (luty-maj 2006) – 22%, III (listopad 2006) - 17%, IV (marzec – maj 2007) - 26% i V (wrzesień – październik 2007) - 32% ludności.

Powyższy harmonogram zawarty w komunikacie prasowym, wskazuje, iż możliwe będzie zakończenie procesu konwersji przed wyznaczonym przez Parlament na luty 2008 r. terminem.

Omawiając harmonogram wyłączenia emisji analogowej, za interesujący należy uznać fakt, iż Rząd szwedzki nie chcąc czynić procesu switch-off przedmiotem kampanii wyborczej w jesiennych wyborach zdecydował, iż w okresie pomiędzy majem a listopadem 2006 r. nie będzie wyłączeń nadajników.

Proces koncesyjny

Procedura udzielania koncesji nadawcom na rozpowszechnianie telewizyjne drogą naziemną uregulowana jest w zarządzeniu (1997:894) w sprawie naziemnej telewizji cyfrowej.

Koncesje na cyfrowe rozpowszechnienie programu telewizyjnego drogą naziemną są przyznawane nadawcom przez Rząd, przy znacznym udziale szwedzkiego regulatora ds. mediów (Radio- och TV-verket – RTVV).

Należy zwrócić uwagę na krótki okres obowiązywania koncesji, w związku z którym w Szwecji odbyło się już 5 postępowań koncesyjnych (ostatnie jesienią 2005 r.)

Proces koncesyjny jest inicjowany przez Rząd, ale w dalszy przebieg procedury zaangażowany jest szwedzki regulator audiowizualny, który publikuje ogłoszenie o możliwym uzyskaniu koncesji w prasie codziennej i przesyła je do zainteresowanych stron.

Regulator przeprowadza również przegląd wniosków i zwraca się do wnioskodawców o dodatkowe niezbędne informacje. Na wstępie regulator ocenia warunki finansowe wnioskodawców, analizując czy wykazali oni że mają odpowiednie zasoby finansowe niezbędne do planowanej działalności zgodnie ze złożonym wnioskiem. Ocena dokonywana jest na podstawie biznesplanu oraz raportów finansowych, a w niektórych wypadkach może wymagać przedstawienia gwarancji finansowych.

Kolejnym etapem jest ocena kwestii technicznych, co jest o tyle istotne, iż model szwedzki oparty jest na koncesjonowaniu poszczególnych programów a nie przydzielaniu koncesji operatorowi multipleksu. W związku z tym szwedzki regulator zapewnia poprzez

aktywną koordynację, iż ubiegający się o koncesję zawarł odpowiednie porozumienia dotyczące współpracy przy tworzeniu multipleksu, elektronicznego przewodnika po programach i kontroli dostępu.

Na kolejnym etapie regulator ocenia w jakim stopniu kierunek programowy danego wnioskodawcy stanowi wkład w ogólny zakres programowy by odpowiadał on na różnorodne zainteresowania i gusta oraz stopień w jakim programy lokalne i regionalne oraz programy oparte na szwedzkiej kulturze mogą być uprzywilejowane.

Wnioski wraz z zaopatrzoną w uzasadnienie propozycją rozdysponowania koncesji są przesyłane Rządowi, który podejmuje ostateczną decyzję w tym zakresie i określa warunki koncesji. Podmiot, który otrzymał od Rządu koncesję na rozpowszechnianie otrzymuje prawo do użytkowania częstotliwości od PTS - szwedzkiego regulatora komunikacji elektronicznej.

Należy wskazać, iż w czasie pierwszych trzech procesów koncesyjnych w latach 1998-2001, oceny wniosków pod względem różnorodności kulturowej i pluralizmu dokonywała parlamentarna komisja ds. telewizji cyfrowej. Po rozwiązaniu komisji w 2001 r. jej rolę w procesie koncesyjnym przejął RTVV.

Warto wskazać, iż regulator szwedzki cofnął w 2001 r. pięć koncesji w związku z faktem, iż nadawca zrezygnował z emisji programów w naziemnej telewizji cyfrowej.

Omawiając ostatnią rundę przyznawania koncesji należy wskazać, iż wszystkie dotychczasowe koncesje wygasły z końcem 2005 r., a wszyscy aktualni ich posiadacze zwrócili się o ich przedłużenie przed ostateczną datą składania wniosków, która upływała 3 października 2005 r. Ponadto złożono 34 wnioski dotyczące koncesji na nowe programy, pochodzących w większości od istniejących nadawców chcących rozszerzyć swoją ofertę. Jak wskazano wyżej rząd opowiadając się za większym udziałem programów ogólnodostępnych w ofercie naziemnej telewizji cyfrowej, zwrócił się do RTVV o wskazanie czy dany program będzie dostępny za opłatą, co może wskazywać na akcentowanie tego kryterium podczas przyznawania koncesji przez rząd.

Decyzja o rozdysponowaniu koncesji została podjęta przez rząd 23 lutego 2006 r. Przyznano koncesje na rozpowszechnianie siedmiu nowych programów, w tym czterech dostępnych bez opłat, które będą dostępne od połowy 2006 r. Razem w naziemnej telewizji cyfrowej będzie wtedy dostępnych ponad 40 programów, włączając w to programy regionalne.

Na koniec należy wskazać, iż rozważana jest również zmiana przez Parlament obecnego systemu przyznawania koncesji na okres poza datę wyłączenia emisji analogowej. Rząd rozważa zastosowanie podwójnej procedury: w stosunku do nadawców publicznych to

Rząd przyznawałby koncesje, natomiast przyznawanie koncesji nadawcom komercyjnym zostałyby powierzone odpowiednim organom takim jak RTVV.

Rolę komercyjnego operatora multipleksu pełni obecnie spółka Boxer. Rząd szwedzki chcąc uregulować pozycję operatora multipleksu planując zmianę procedury koncesyjnej w zakresie naziemnej telewizji cyfrowej rozważa również wprowadzenie koncesji dla komercyjnych operatorów multipleksów. Rozważa się przyjęcie procedury przetargowej, przy ocenie wniosków podobnie ocenianych w innych dziedzinach decydujące znaczenia miałyby cena jaką wnioskodawca chce zapłacić za koncesję.

Zgodnie z omawianymi propozycjami koncesja na działalność operatora multipleksu nie mogłaby być udzielona podmiotom, które mają decydujący wpływ, poprzez strukturę własnościową lub w inny sposób, na podmiot, który jest zaangażowany w produkcję lub dystrybucję programów telewizyjnych.

Z uwagi na trwającą na większość obszaru Szwecji fazę simulcastingu, warto dodać, iż zgodnie z raportem RTVV z 2006 r. koncesję na rozpowszechnianie analogowe mają obecnie jedynie nadawcy publiczni (szwedzkie radio i telewizja) oraz spółka TV4 AB. Jednocześnie, w zakresie koncesji analogowych wprowadzono w 2005 r. odpowiednie rozwiązania prawne pozwalające zmniejszać opłaty koncesyjne ponoszone przez nadawców wraz ze zmniejszaniem zasięgu naziemnej emisji analogowej.

Rola nadawcy publicznego w procesie konwersji

Nadawcy publiczni pełnią ważną rolę w przeprowadzaniu procesu przejścia na nadawanie w technice cyfrowej. Biorąc pod uwagę, iż docelowo naziemna telewizja cyfrowa będzie dysponowała największym ludnościowo zasięgiem, ta droga rozpowszechniania jest kluczowa dla nadawców publicznych. Należy przy tym wskazać, iż oferta telewizji publicznej może stanowić przeciwwagę wobec dominacji w naziemnej telewizji cyfrowej kodowanych, płatnych programów.

Analizując finansową stronę konwersji, warto wskazać, iż szwedzka telewizja publiczna (SVT) ma pokryć koszty wynikające z simulcastingu we własnym zakresie, przy czym na ten cel została przeznaczona pożyczka, której spłata jest planowana po fazie simulcastingu – w latach 2008-2013. Jednocześnie należy zwrócić uwagę, iż przejście na nadawanie cyfrowe ma zmniejszyć koszty emisji i pozwolić na zwiększenie dostępności lokalnych programów nadawcy publicznego.

Ponadto, SVT włączyło się w kampanię informacyjną konwersji, jak również przystosowuje swoją ofertę do możliwości oferowanych przez naziemną telewizję cyfrową tworząc dwa nowe programy tematyczne i promując MHP jako standard.

Należy zwrócić uwagę, iż nadawca publiczny pierwotnie pobierał opłatę za odbiór swoich programów, pobieraną niezależnie od opłat abonamentowych. W momencie uruchomienia naziemnej telewizji cyfrowej, programy rozpowszechniane tą drogą były dostępne za opłatą. Dopiero po skargach widzów, ponoszących niezależnie od opłat za dostęp do naziemnej telewizji cyfrowej również koszt abonamentu radiowo-telewizyjnego Parlament w maju 2001 r. podjął decyzję, iż programy nadawców publicznych powinny być udostępniane bez opłat, poza możliwością uwzględnienia kosztów urządzeń służących do dekodowania. W grudniu 2002 r. Rząd zdecydował, że programy nadawców publicznych oraz TV4 (tylko w czasie simulcastingu) powinny być dostępne bez opłat.

Na nadawcy publicznym ciążą również obowiązki dotyczące uwzględniania interesów osób niepełnosprawnych oraz mniejszości językowych i etnicznych. Zgodnie z najnowszym projektem przedłożonym przez Rząd 65% premierowych przekazów szwedzkiego pochodzenia powinno być zaopatrzone w napisy.

Zakres usług dodatkowych

Popularność usług interaktywnych jest bardzo ograniczona i jak podaje raport EBU jedynie 3% widzów wszystkich platform cyfrowych skorzystało z jakichkolwiek usług tego typu. Wskazuje się na fakt, iż niezgodność kilku używanych systemów API może być powodem niskiej popularności takich usług. Z drugiej strony można wskazać na wysokie upowszechnienie się komputerów i łącz szerokopasmowych w Szwecji, który to czynnik może wskazywać na inne możliwe drogi dostępu do nowych, interaktywnych usług.

Należy również wskazać, iż utrudnieniem w oferowaniu usług opartych na Multimedia Home Platform (MHP) jest brak dostępności dekodatorów tego typu w Szwecji. Ponadto, trudności z wejściem nowych modeli dekodatorów na rynek wynikają z faktu, iż sprzęt ten musi być najpierw testowany przez operatora sieci – spółkę Boxer. Jak wskazano w Raporcie EBU rozwiązaniem mogłoby być prowadzenie niezależnych testów sprzętu.

W zakresie telewizji wysokiej rozdzielczości (HDTV), pewne techniczne testy z wykorzystaniem MPEG-4 były prowadzone w listopadzie 2005, a latem 2006 planowane było uruchomienie usług tego typu w ograniczonym zakresie.

Warto również wskazać zainteresowanie przenośną telewizją cyfrową w systemie DVB-H. Spółka Teracom zapowiedziała wstępne testy tej technologii w rejonie Sztokholmu na 2006 r.

W 2003 r. Rząd powierzył RTVV prace nad monitorowaniem rozwoju elektronicznych przewodników po programach i aplikacji, oraz zachęcaniem do przejścia na wspólny standard. Raport RTVV został przedstawiony 13 lipca 2005 r. Regulator wskazał, iż przyjęcie wspólnego API nie może być wymuszone na rynku poprzez regulację i powinno opierać się na uwzględnieniu interesów widzów. Zwrócono również uwagę, iż wymuszone przejście na wspólny API nie jest w możliwe na wszystkich platformach cyfrowych.

Należy jednak zwrócić uwagę, iż podjęto pewne działania opierające się na zapisach koncesji. Obecnie koncesje na naziemne rozpowszechniane cyfrowe zawierają zapisy, iż świadczenie usług interaktywnych wykorzystujących API powinno być oparte o standard MHP.

Pomoc państwa

Należy wskazać, iż w Szwecji nie zastosowano typowych środków wsparcia finansowego dla procesu przejścia na nadawanie naziemne w systemie cyfrowym.

Jednakże, 14 lipca 2004 r. Komisja Europejska postanowiła wszcząć formalne postępowanie sprawdzające czy spółka Teracom AB, która świadczy usługi eksploatacji sieci służącej do rozpowszechniania cyfrowego drogą naziemną, nie otrzymywała niedozwolonej pomocy publicznej.

Teracom AB jest spółką należącą do państwa, a szwedzka telewizja publiczna SVT ma obowiązek korzystania z jej usług i wnoszenia za to opłat. Postępowanie KE zostało wszczęte na podstawie skarg od operatorów satelitarnych, którzy wskazywali, iż opłaty ponoszone przez SVT na rzecz tej spółki są zawyżone i stanowią pomoc publiczną. Komisja wskazała również, iż spółka została również dokapitalizowana i otrzymała gwarancję rządowe. Do chwili obecnej Komisja nie wydała decyzji w tej sprawie.

Należy wspomnieć, iż pomimo rozważania takiej możliwości przez szwedzki Rząd i Parlament nie wprowadzono w Szwecji subwencjonowania cen dekodерów do odbioru telewizji cyfrowej.

Źródła:

- Raport przygotowany przez RTVV: „Media Developments 2006”

http://www.rtvv.se/_upload/uk/download/MU_2006_eng.pdf

- Raport EBU „DTT in Europe” listopad 2006 r.

- Komunikat Prasowy Ministerstwa Edukacji, Badań i Kultury z grudnia 2005 r.

- “Regulacja i koncesjonowanie naziemnej telewizji cyfrowej w Szwecji” – wystąpienie Björna Roséna, Dyrektora Generalnego RTVV podczas międzynarodowej konferencji *The European Landscape in Transition*, zorganizowanej w Gävle w 8 maja 2006 r.

http://www.rtvv.se/_upload/uk/download/Speech%20Bjorn%20Rosen060508.pdf

FRANCJA

Charakterystyka rynku

Francja z ponad 24 milionami telewizyjnych gospodarstw domowych jest jednym z dużych europejskich rynków telewizyjnych.

Odbiór telewizji drogą naziemną ma istotne znaczenie na francuskim rynku telewizyjnym; zgodnie z danymi końca 2004 r. od 62 do 64% gospodarstw domowych korzysta jedynie z analogowej naziemnej drogi odbioru. W tym kontekście należy zwrócić uwagę na stosunkowo niewielką w porównaniu do telewizji cyfrowej ofertę; analogową drogą naziemną rozpowszechnianych jest jedynie 5 programów ogólnokrajowych.

Zasięg telewizji kablowych wynosi 33% ludności. Rynek francuski charakteryzuje się również wysokim udziałem telewizji płatnych, kształtującym się na poziomie 36% gospodarstw domowych. Interesujący jest fakt, iż we Francji występuje dwóch konkurencyjnych operatorów płatnych platform satelitarnych TPS i Canal+, który równocześnie posiadają dużą liczbę abonentów korzystających z analogowej naziemnej drogi rozpowszechniania.

Warto dodać, iż pewne znaczenie na rynku uzyskały również usługi telewizyjne świadczone przez DSL (zgodnie z raportem EBU płatna telewizja DSL miała pod koniec 2004 r. 140 tys. abonentów).

Opracowywanie strategii przejścia na naziemne nadawanie cyfrowe

W styczniu 1997 r. Agence nationale des frequences (ANFR) przedstawiła ocenę zasobów częstotliwości na cele naziemnej telewizji cyfrowej, rekomendując uruchomienie sześciu multipleksów. W kwietniu 1999 r. francuskie Ministerstwo Kultury przeprowadziło konsultacje z przedstawicielami branży. A 1 sierpnia 2000 r. przyjęto ramy prawne dla procesu konwersji cyfrowej, ustalając w szczególności reguły procesu koncesyjnego.

W grudniu 2004 r. Rząd podjął decyzję, iż MPEG 4 będzie obowiązkowym standardem dla rozpowszechniania płatnych programów w naziemnej telewizji cyfrowej.

W ramach przygotowań do konwersji zmodyfikowano również obowiązki typu must carry. Zgodnie z przepisami dekretu 125 ze stycznia 2002 r. oraz ustawy 669 z lipca 2004 r. operatorzy kablowi oraz DSL-TV mają obowiązek rozprowadzania wszystkich ogólnodostępnych programów naziemnej telewizji cyfrowej odbieranych na danym obszarze, przy czym nadawcy mogą nie wyrazić zgody na rozprowadzanie swojego programu. Za wykonywanie tego obowiązku prawo nie przewiduje wynagrodzenia. Ponadto w odniesieniu

do programów nadawców publicznych obowiązki must carry obejmują operatorów kablowych, sieci DSL i platformy satelitarne.

We Francji przyjęto model konwersji, przewidujący pięcioletnią fazę simulcastingu.

Warto wskazać, iż start naziemnej telewizji cyfrowej został podzielony na dwie fazy; najpierw nadawanie rozpoczęli nadawcy, których programy będą dostępne bez opłat. W drugiej fazie, pomiędzy wrześniem 2005 r. a marcem 2006 r. planowano natomiast rozpocząć emisję programów płatnych w naziemnej telewizji cyfrowej. Interesujący jest fakt, iż Rząd francuski podjął decyzję o zróżnicowaniu technicznym w odniesieniu do tych dwóch typów programów: programy dostępne bez opłat (wprowadzone jako pierwsze) są emitowane z wykorzystaniem kompresji MPEG-2, natomiast później wprowadzone programy płatne mają korzystać z bardziej zaawansowanego technicznie standardu MPEG-4.

Należy wskazać, iż kwestia osiągnięcia pełnego zasięgu przez naziemną telewizję cyfrową nie została jeszcze rozstrzygnięta. Dotyczy to w szczególności obszarów nadgranicznych, w których ilość dostępnych częstotliwości jest niewystarczająca dla zapewnienia simulcastingu. W tym zakresie rozważa się kilka odmiennych scenariuszy w tym uzupełnienie zasięgu odbioru naziemnego drogą satelitarną, czemu sprzeciwia się operator płatnej platformy satelitarnej. Rozważa się również ograniczenie simulcastingu jedynie do programów ogólnodostępnych umiejscowionych na pierwszych dwóch multipleksach.

Warto wskazać, iż w ramach koncesji nadawcy są zobowiązani rozszerzać swój zasięg jedynie do 85% ludności. W raporcie EBU wskazano, iż wzorem rozbudowy analogowej sieci naziemnej w kosztach rozwoju naziemnej telewizji cyfrowej mogą partycypować lokalne władze.

We wspólnym raporcie DDM (Direction du Développement des Médias) i CSA (Conseil Supérieur de l'Audiovisuel), przedstawionym rządowi w listopadzie 2005 r. zawarto rekomendacje dla rozszerzenia zasięgu naziemnej telewizji cyfrowej ponad 85% ludności.

Ramy czasowe konwersji

Cyfrowa telewizja naziemna została uruchomiona 31 marca 2005 r., co zostało poprzedzone przeprowadzeniem przez Najwyższą Radę ds. Audiowizualnych (CSA) procedury koncesyjnej i udzieleniem koncesji na rozpowszechnianie 14 programów ogólniedostępnych.

Wzrost zasięgu naziemnej telewizji cyfrowej jest planowany w czterech fazach i ma objąć: 35% ludności w dniu uruchomienia, 50% - 15 października 2005 r., 65% do końca trzeciego kwartału 2006 r. i 80 do 85% w 2007 r.

Zgodnie z ustawą nr 669 z 2004 r., transmisja analogowa ma się zakończyć po pięciu latach od uruchomienia naziemnej telewizji cyfrowej czyli 31 marca 2010 r. Nie jest to jednak data ostateczna ponieważ CSA ma prawo przesunąć datę switch-off na skutek oceny pokrycia kraju, oceny rozwiązań technicznych oraz zaopatrzenia w urządzenia do odbioru. Wskazuje się również, iż analogowe koncesje udzielone nadawcom komercyjnym – TF1 i M6, obowiązują do końca 2011 r. Decyzja o przeznaczeniu uwolnionych w procesie konwersji częstotliwości nie została jeszcze podjęta.

Proces koncesyjny

Procedura udzielania koncesji nadawcom na rozpowszechnianie telewizyjne drogą naziemną uregulowana została w Prawie Audiowizualnym z 2000 r. Na mocy tego aktu prawnego powierzono CSA planowanie i koncesjonowanie pojemności na 6 multipleksach.

Niezależnie od procedury koncesyjnej ta regulacja dała Rządowi prawo do zarezerwowania zasobów dla programów nadawców publicznych, a każdemu z trzech prywatnych nadawców ogólnokrajowych zapewniono możliwości simulcastingu.

W ramach procedury koncesyjnej CSA rozpatruje wnioski i prowadzi przesłuchania kandydatów, a po wstępnym wyborze prowadzi negocjacje z przyszłymi koncesjonariuszami mające określić ostateczny kształt zobowiązań koncesyjnych. Negocjowane zobowiązania nadawców zawarte w koncesji obejmują gatunek programu, jego udział własny lub inwestycje w produkcję. Należy wskazać, iż w prawie francuskim określono również poziom obowiązków dotyczących produkcji francuskiej i europejskiej w odniesieniu do programów rozpowszechnianych naziemną drogą cyfrową.

Koncesje przyznaje się na okres 10 lat. Liczba koncesji na rozpowszechnianie poszczególnych programów, którą może otrzymać jeden nadawca została ograniczona pierwotnie do 5, obecnie ten limit wynosi 7. Zgodnie ze specyfiką francuskiego systemu nie pobiera się opłaty za wydanie koncesji.

Nadawcy, którzy otrzymali koncesje na rozpowszechnianie programu telewizyjnego są zobowiązani do wyznaczenia operatora multipleksu, który zaakceptowany otrzymuje zezwolenie od CSA i prawo do dysponowania daną częstotliwością. Wszyscy nadawcy programów, które mają być dostępne na jednym multipleksie muszą osiągnąć porozumienie w zakresie jak najlepszego wykorzystania jego pojemności, ewentualne spory pomiędzy nadawcami a operatorem rozstrzyga CSA.

Programy nadawców publicznych zostały uprzywilejowane, Rząd francuski skorzystał z możliwości zarezerwowania na ich potrzeby pojemności, początkowo w dwóch multipleksach, później zostały zgrupowane na multipleksie pierwszym.

W lipcu 2003 (ogłoszenie w lipcu 2001 r.) i lipcu 2005 r. CSA przyznała 12 koncesji dla prywatnych nadawców programów ogólnodostępnych (w tym otwarte, niekodowane okno Canal+) oraz 10 dla płatnych programów telewizyjnych. Programy te mają być umieszczone w multipleksach 2, 3, 4 i 6. Przyznanie zezwoleń i częstotliwości operatorom multipleksów zostało przeprowadzone w październiku 2003 r.

Decyzja o szczegółowym przeznaczeniu multipleksu nr 5 nie została jeszcze podjęta. Rozważa się przeznaczenie go na programy lokalne, telewizję mobilną lub HDTV.

Źródło:

Raport EBU „DTT in Europe” listopad 2006 r.